

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΧΡΟΝΙΑ Β΄.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1927 - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1928

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ Ν. ΜΗΤΣΑΝΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

PORT-EST 17 — ΤΗΛΕΦ. 58-48

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: 10, RUE LEPSIUS
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ :

Τέλλος Ἄγρας - Κλήμης Ἀλεξανδρινός - Μένος Ἀναγνωστόπουλος - Σπύρος Μ. Ἄννινος - Μάκης Ἀνταῖος - Εὐ. Α. Ἀποστολίδου - Μάριος Βαϊᾶνος - Μ. Βάλσας - Κώστας Βαμβάκας - Κωστής Βελμύρας - Κλέων Βέριος - Δημοσθένης Βουτυράς - Γ. Βρσιμιτζάκης - Δ. Γαλάνης - Φῶτος Γιοφύλλης - Ν. Γερμάλδης - Ειρήνη Α. Δεντρινοῦ - Ἴων Δραγούμης - Κώστας Δρακόπουλος - Ἄναστ. Δρίβας - Πυθαγόρας Δρουσιώτης - Κ. Π. Καβάφης - Ν. Καξαντζάκης - Τ. Καλμοῦχος - Γ. Α. Καμαρινάκης - Σταῦρος Καρακόσης - Λαίλιος Καρακόσης - Κώστας Κουκῆς - Κ. Ν. Κωνσταντινίδης - Ν. Λαπαθιώτης - Ἄπ. Λεοντῆς - Μ. Μαλακάσης - Ἄπ. Μαμμέλης - Δ. Ν. Μαραγκός - Δύσσης Μαριάρης - Γιάννης Μηταράκης - Χάγερ Μπουφίδης - Σ. Ναουμίδης - Σπ. Παναγιωτόπουλος - Μίμης Παπαδημητρίου - Παῦλος Παπανδρέου - Μήτσος Παπανικολάου - Ε. Π. Παπανούτσος - Τ. Παπατσώνης - Γ. Α. Παπουτσάκης - Ν. Πέρκας - Georges Polty - Λεων. Ραζέλος - Γ. Α. Σαρεγιάννης - Ρίκα Σεγκοπούλου - Ἄγγελος Σικελιανός - Σ. Σκίπης - Α. Γ. Συμεωνίδης - Σύλβιος - Ἀθηνᾶ Ταρσούλη - Γ. Τσουκαλᾶς - Κ. Φαλτάιτς - Christophe Favre - Βελ. Φρέρης - Νικόλας Φύλλας - Τάσος Χλῶρης - Λέας Χρυσάνθεμος - Ψυχάρης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
ΑΓΡΑΣ ΤΕΛΛΟΣ	
Ἄσφαλτο προμάντεμα (ποίημα)	165
Τὸ περιθώριο	263
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ ΚΛΗΜΗΣ	
Σπονδές στὸν Ἔρωτα	25
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΜΕΝΟΣ	
Wiener Kaffehaus (ποίημα)	274
ΑΝΝΙΝΟΣ ΣΠΥΡΟΣ	
Giovanni Pascoli (μελέτη)	296
ΑΝΤΑΙΟΣ ΜΑΚΗΣ	
Ἐβγα ἤλιε (ποίημα)	51
Ἦ γνώρα δός μου	51
Ἦ τριλογία τοῦ πνεύματος τοῦ Ε. Π. Παπανούτσου	343
Δέν ἦρτες (ποίημα)	409
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ ΕΥ. Α.	
Χωρὶς τίτλο (διήγημα)	138
ΒΑΙΑΝΟΣ ΜΑΡΙΟΣ	
Ἴων Δραγούμης (λογοτεχνικὴ μελέτη)	16
Ἐταῖρα (ποίημα)	101
Ἴων Δραγούμης (μελέτη)	183
Ἡθοποιῖα (ποίημα)	224
Πόνος (ποίημα)	287
Δισταγμοὶ (διήγημα)	425
ΒΑΛΣΑΣ Μ.	
Λεωνίδα Ραζέλου "Ἀχιλλεὺς" (μελέτη)	211
ΒΑΜΒΑΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ	
Τὸ γέλιο σου — Μόνος (ποιήματα)	5
Στὴ Νιότη (ποίημα)	226

ΒΕΛΜΥΡΑΣ ΚΩΣΤΗΣ	Σελίς
Έλεγείο σὲ παραστρατημένο — Γαλήνη (ποιήματα)	382
Θιὸς σχωρέσ' τον (θέατρο)	461
ΒΕΡΙΟΣ ΚΛΕΩΝ	
Πάνω σὲ μιὰ παρατήρηση τοῦ Κ. Παράσχου (μελέτη)	269
Ἄν τοὺς μοιάσουνε	290
ΒΙΒΛΙΚΡΙΣΙΕΣ	
	32
	72
	114
	154
	193
	231
	275
	389
	433
	476
ΒΟΥΤΥΡΑΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ	
Μέρες τρόμου (διήγημα)	365
” ” ”	410
” ” ”	445
ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ Γ.	
Στὴ γωνιά τῆς ἐστίας — Τὸ Κοιμητῆρι (ποιήματα)	3
Pierre de Ronsard [μελέτη]	13
Ἡ ἐλληνικότης τοῦ ἔργου τοῦ Καβάφη (μελέτη)	103
Ἄγων τῆς ζωῆς — Ἐν τὸ πᾶν	180
Λόγια ἐνὸς ἀπελευθερωμένου	265
Αὐγὴ — Τὰ μονόξυλα — Δίνες	337
ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ Π.	
Ἄχερουσία [ποίημα]	52
Τὸ δικαστήριον τοῦ Ὅσιρι ”	52
Chopin ”	101
Ἡ παλῆ ἀγάπη [διήγημα]	140
Σφίγγα — Πυραμίδες — Στὸ μουσεῖο [ποιήματα]	227
ΓΑΛΑΝΗΣ Δ.	
Τὶ νομίζω	326
ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ ΦΩΤΟΣ	
Ἐξαγνισμοὶ [ποίημα]	4
Στιγμάτα ”	166
ΓΡΙΜΑΛΔΗΣ Ν.	
Ἄπ' τὰ πράσινα μάτια [ἀπόσπασμα]	309

ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ ΕΙΡΗΝΗ Α.	Σελίς
Τὸ ἄλογο τοῦ Ἄη Γεωργίου [διήγημα]	327
ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΙΩΝ	
Ζωγραφιὰ χωριάτικη [διήγημα]	85
ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ	
Ἐρωτας — Μὲ τοῦ φθινόπωρου τὸν ἐρχομὸ [ποιήματα]	7
ΔΡΙΒΑΣ ΑΝΑΣΤ.	
Ἐνα τραγοῦδι γιὰ τ' ἀηδόνι γραμμένο τὸν χειμῶνα	294
ΔΡΟΥΣΙΩΤΗΣ ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ	
Ἐρώτων λιτανεῖες [ὀχτάστιχα]	8
Ἄν τὸν Ἰαννινοῦ [ποίημα]	102
Ἄν τὸν Ἰαννινοῦ [ποίημα]	288
ΚΑΒΑΦΗΣ Κ. Π.	
Περιμένοντας τοὺς βαρβάρους [ποίημα]	125
Ὁ Βασιλεὺς Δημήτριος ”	125
ΚΑΖ ΝΤΖ. ΚΗΣ Ν.	
Ὁ Χριστὸς, Λυρικό δράμα [ἀπόσπασμα]	219
ΚΑΛΜΟΥΧΟΣ Τ.	
Τὶ εἶναι ζωγραφικὴ	11
ΚΑΜΑΡΙΝΑΚΗΣ Γ. Α.	
Στοῦ ἕννου τῆ γαλήνη — Μοναξιά [ποιήματα]	288
ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ ΛΑΙΛΙΟΣ	
Ἐαγρόπνημα — Ἀποκαθήλωση [ποιήματα]	226
ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	
Ν. Καζαντζάκη “Ταξιδεύοντας” [μελέτη]	215
ΚΟΥΚΗΣ ΚΩΣΤΑΣ	
Μελέτη — Ἀπόγνωσις — Πόθος [ποιήματα]	169
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Κ. Ν.	
Πειρὴν Κρήνη [ποίημα]	51
ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ Ν.	
Reponse à Mitso Papanicolaou [ποίημα]	408
ΛΕΟΝΤΗΣ ΑΠ.	
Ἀπολογία [διήγημα]	245

ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ Μ.	<i>Σελίς</i>	
Τραγούδια του παλιού καιρού [ποιήματα]		405
ΜΑΜΜΕΛΗΣ ΑΠ.		
Μαρασμοί — Στην αγάπη [ποιήματα]		460
ΜΑΡΑΓΚΟΣ Δ. Ν.		
Τὸ φίδι (διήγημα)		29
Φαντάσματα "		65
Ἡ παράστασι τῶν μονόπρακτων (ἀθηναϊκὴ ἀνταπόκρισι)		151
Ἄπ' τὴ ζωὴ δυὸ ἀλητῶν (διήγημα)		313
Δημήτριος Χαμουδόπουλος		470
ΜΑΡΜΑΡΗΣ ΔΥΣΣΗΣ		
Ἡ σαρκοφάγος τῆς Σαλώμης		295
ΜΗΤΑΡΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ		
Les ratés — Τὰ πεῦκα — Νυχτιὰ χιονισμένη (ποιήματα)		168
ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ ΧΑΓΕΡ (ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ)		
Χλωμές κυρίες (ποίημα)		2
Τοὺς ἔρωτας νοστάλγησα "		100
Εἶταν ἀλήθεια τόσο ἀπελπισμένη "		224
Τὸ γκαρσόνι τοῦ μεγάλου μπάρ "		286
Παράκληση στὸ Θεὸ γιὰ ἓνα μικρὸ καμπούρη "		380
ΝΑΟΥΜΙΔΗΣ Σ.		
Ἡ ἀπόφασί μου (πρόζα)		28
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠ.		
Σήμερα τὸ πρωῖ		330
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΙΜΗΣ		
Συμβολαὶ στὴ μελέτη τῆς ζωγραφικῆς (μελέτη)		267
ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΠΑΥΛΟΣ		
Ὡ ἄς ἦταν (ποίημα)		9
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΗΤΣΟΣ		
Sonnet		274
ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ Ε. Π.		
Στοχασμοὶ		54
Περὶ τέχνης		127
ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ Τ.		
Πάνω σ' ἓνα ποίημα τοῦ Μούσαρ (μελέτη)		205
Ἐν ὄρα θερινῇ (ποίημα)		406
ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ Γ. Α.		
Τὸ κόκκινο καντήλι (ποίημα)		53
Χαράματα "		384

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ, ΦΥΛΛΑΔΙΑ	<i>Σελίς</i>	
		33
		74
		116
		155
		196
		233
		278
		319
		354
		398
ΠΕΡΚΑΣ Ν.		
Ἑλληνικὰ βιβλία		458
POLTY GEORGES		
Σύγχρονη ἑλληνικὴ λογοτεχνία (μελέτη)		350
P. Σ.		
Ἡ ἔκθεσι ποῦ διοργάνωσαν οἱ Amis de l'Art		229
ΡΑΖΕΛΟΣ ΛΕΩΝ.		
Ἡ βοσκοπούλα — Ἡ Δενιὰ (ποιήματα)		166
ΣΑΡΕΓΙΑΝΝΗΣ Γ. Α.		
Σχόλια στὸ Καβαφικὸ ποίημα «Νέοι τῆς Σιδῶνος (400 μ.Χ.)»		31
Θαυμαστικά καὶ ἐρωτηματικά στάδια ἑνὸς περιέργου καὶ πολυμαθῆ σατύρου		96
Σχόλια στὸ ποίημα τοῦ Καβάφη «Ἐπὶ τῆς Ἀχαικῆς Συμπολιτείας πολεμήσαντες» (μελέτη)		206
Τὸ ἄπειρο — Μεταμόρφωση — Νυχτερινὸ — Ἡ ὑποψία του — Ἡ δικαιολογία (πρόζες)		292
ΣΕΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΡΙΚΑ		
Ἐκθεσι Μίμη Παπαδημητρίου (μελέτη)		187
ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ		
Τὸ τραγουδι τῶν ἀργοναυτῶν (ποίημα)		41
Fuga "		325
ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ		
		40
		79
		123
		161
		202
		240
		283
		323
		359
		402
		441
		481

ΣΚΙΠΗΣ Σ.	Σελίς
Τραγούδι γιά τήν Ἑλένη (ποίημα)	1
Γύρω ἀπ' τόν Ἀλέξαντρο Παπαδιαμάντη	171
ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Α. Γ.	
Ἴων Δραγούμης	88
Ἀκολουθώντας τή μοίρα μου	430
ΣΥΛΒΙΟΣ	
Μάννα (ποίημα)	272
ΤΑΡΣΟΥΛΗ ΑΘΗΝΑ	
Κρασί	428
ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ Γ.	
Ἀποχαιρετιστήριο (ποίημα)	226
ΦΑΛΤΑΪΤΣ Κ.	
Ἐπάρχει λαϊκή τέχνη;	385
FAVRE CHRISTOPHE	
Ἡ ἑορτή τοῦ Τρύγω	93
ΦΡΕΡΗΣ ΒΕΛ.	
Σόνια (διήγημα)	56
Μιά ἀποκηράτικη νύχτα (διήγημα)	174
ΦΥΛΛΑΣ ΝΙΚΟΛΑΣ	
Χαρὰ (ποίημα)	10
Πλάνη „	289
ΧΛΩΡΗΣ ΤΑΣΟΣ	
Ἐσπερινή Ἀποθέωση (ποίημα)	383
ΧΡΥΣΙΑΝΘΕΜΟΣ ΛΕΑΣ	
Ο cara mia (ποίημα)	9
ΨΥΧΑΡΗΣ	
Ἡ καινούργια μου ἀγάπη	286

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΧΡΟΝΙΑ Γ': ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1929 - ΤΕΥΧΟΣ 2°

Η ΑΙΩΝΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

*Καιρός πιά νά τελειώνη ἡ ἱστορία αὐτή...
Ποῦν ἐβόσταιξε... Θά βρῆ ἕναν τρόπο.. Θά τῆς πῆ...*

*Ἄλλωστε ἀρκεῖ λίγη ψυχρότητα νά δείξη,
κι εὐκόλα ἡ ἱστορία αὐτή θά λήξη...*

*Ἔτσι εἶπε. Καί τήν ἄλλη Κυριακή
τέτοια ἀκολούθησε ὡς τὸ τέλος ταχυκῆ:*

*Τῆς μίλησε μὲ «τρυφερὴν ἀδιαφορία»
— καί πῶς τὸν κοίταξεν, αὐτή, μὲ ἀπορία...—*

*— Καί βέβαια, θά βλεπόμαστε... Ποιὸς ξέρει...
Ἀλήθεια, εἶδες; ... Πάει τὸ καλοκαῖρι...*

*Αὐτὴ δὲν ἀπαντοῦσε. Κάποιο δάκρυ
ἀπ' τῶν ματιῶν τῆς κύλησε τὴν ἄκρη...*

*Καί μὲ παράπονο βουβό, δίχως νά κλάψη,
τὸν ρώτησε ἂν θέλῃ νά τοῦ γράψῃ.*

Αὐτός, μὲ τρόπο ἄλλαξε ὄμιλλα
— ναι, ἄς τοῦ ἔγραφε... μὲ πρώτην εὐκαιρία... —

... Κι ἔτσι χωρίστηκαν. Μὰ εἴταν δυνατό;...
Ἔΐταν, λοιπόν, αὐτό, τόσο ἄπλό;...

~

... Περάσαν μέρες. Δὲν ἐλάβαινε τὸ γράμμα...
Καὶ τότε ἀρχίνησε τὸ ἀληθινὸ τὸ δράμα:

Τὸ βράδυ, ὁ ταχυδρόμος σὰν περνᾷ,
πῶς νοιώθει τὴν καρδιά του νὰ χτυπᾷ...

Κι οἱ μῆνες πὸν τοῦ φαίνονται σὰ χρόνοι
περνᾷν, κι αὐτὸς ὀλοένα μαραζώνει...

~

... Τὸ ξέρει πὰ πῶς δὲ θάρθη τὸ γράμμα;
κι ὅμως προσμένει ἀκόμα κάποιο θᾶμα...

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1928

N. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ

VERTIGE BLANC

*Molle cadence
Au doux aspect
De l'innocence
Et de la paix,
O mer ravie*

*Berce mon rêve
Tout irisé*

*Rapide trêve
D'un cœur brisé
Fuyant la vie!*

*Taisez-vous haines
D'êtres méchants.
Dormez sirènes,
Je crains vos chants.
Que tout repose!*

*Mépris du monde
Sans âpreté
Source profonde
De liberté!
Divine chose!*

MISERICORDE

*La lâcheté, l'orgueil, la sottise, l'erreur:
Voici notre justice implacable, mes frères!
Prosternons-nous devant cet innocent pécheur
Que notre hypocrisie a saigné dans nos serres.*

*Quand de mon tribunal s'effondrent les cloisons
Sous les rudes assauts de ma pitié divine,
Le bourdonnant essaim des communes raisons
Prend au fond de mon cœur un aspect de vermine.*

E. ATHANASSIADÈS

ΤΟ ΛΙΘΑΡΙ

(Συνέχεια και τέλος)

Στὸ γραφείο τοῦ προέδρου, ὁ Σπήλιος διηγόταν τὴ χρεωσινὴ συνάντησιν στὸ Σύλλογον. Καταλαβαίνοντας πὼς θ' ἀρχίσει νὰ τοῦ παραπονιέται, ὁ Γιαμαλίδης, ἀνακλαδίστηκε στὴν καρτέλα του κι' εἶπε μὲ κουρασμένο ὕφος :

— "Ἀχ! νᾶταν δυνατὸ νὰ γλυτώσω! Δὲν μπορῶ πιά. Στὴ λογοδοσία μου, θὰ τοὺς παρακαλέσω νὰ μὲ ἀπαλλάξουν. Φτάνει. "Ἄς κοπιᾶσει κι' ἄλλος νὰ δουλέψει γιὰ τὴν Ἀδελφότητα. Κῦρτα δῶ... δὲ φαντάζεσαι πόσο ἔμεινα πίσω στὶς δικές μου δουλειές. Ποῦ νὰ προφτάσω... "Ἐπειτα ποῦ μυαλό...

Ὁ Σπήλιος τὸν κύτταξε δίοπιστα καὶ κούνησε μηχανικὰ τὸ κεφάλι. «Σὲ μᾶς τὰ λέει αὐτά! σὲ μᾶς ποῦ τὸν ξέρομε!» Δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποῦ ὁ Γιαμαλίδης ζητοῦσε νὰ παραιτηθεῖ «ἐνεκεν ἀτομικῶν ἀσβολιῶν». Τὸ ἔκανε γιὰ νὰ τὸν παρακαλέσουν καὶ πάλι. Μήπως κι' αὐτὸς δὲν ἔκανε τὰ ἴδια προτοῦ παρουσιαστῆ... ὁ ἀναθεματισμένος!

— Αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸ μου κουρασμένο...

Κι' ὁ Σπήλιος ποῦ ἤρθε νὰ τοῦ ζητήσῃ βοήθεια! «Τώρα ποῦ κινδυνεύω μ' ἀφήνεις. Μὴν κρύβεσαι!» τοιμαζόταν νὰ τοῦ πεῖ. «Κι' οἱ δύο μας ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα γιατί καὶ στοὺς δύο μας φάνηκε γουρληδική» Μὰ κατάπιε σὰ βότσαλα τὰ λόγια του.

— "Ἀχ! αὐτὰ τὰ νέα μέλη! Νομίζουν πὼς ὅλα μποροῦν νὰ τὰ κάνουν. Σηκώθηκαν, σὰν παιδιὰ, νὰ τὰ βάλλουν μὲ μᾶς ποῦ...

— Δὲ θ' ἀνακατεῦτῶ διόλου στὸν ἀγῶνα τους. Δὲ θέλω νὰ λένε πὼς μεροληπτῶ καὶ προπαγανδίζω.

Ὁ Σπήλιος τὸν κύτταξε πάλι. «Μπᾶς καὶ δὲ μᾶς θέ-

λει πιά!... σκέφτηκε πειραγμένος. Πρόφτασε φαίνεται καὶ τὸν κατήχησεν ὁ ἄλλος... ἴσως νὰ συμφώνησαν καὶ γιὰ τὴν ἄλλη δουλειά... Ἐμεῖς παλιώσαμε πιά.

Χωρίστηκαν νωρὶς κείνο τὸ βράδυ.

— Μπᾶ! θὰ ἐνεργήσω μόνος μου, ψιθύριζε γυρίζοντας μὲ ἀργὸ βῆμα στὸ σπῆτι του. Δόξα τῷ Θεῷ, μοῦ μένουν ἀκόμα πολλοὶ φίλοι...

Ἀρχισε τὶς ἐπισκέψεις του ἀπὸ τὸ Δημήτρη — ἔνα παλιὸ μέλος πάντα πρόθυμο νὰ κάνει ὅ,τι τοῦ ζητήσουν. Ὁ Δημήτρης, μάντεψε ἀμέσως τὸ λόγο ποῦ ἔφερε τὸ γενικὸ γραμματεῖα ὡς τὸ κατώφλι τῆς πόρτας του. Μὰ δὲν κολακεύτηκε σὰν ἄλλοιες.

— Πᾶνε πέντε μῆνες ποῦ δὲν φάνηκες τοῦ εἶπε προσφέροντάς του κάθισμα.

— Δὲν ἀδειάζω καὶ μὲνε τὸ ξέρεis. Ἐμένα πάντα μ' ἀρέσει ἡ παρεῖτσα.

Μίλησαν γιὰ δουλειᾶς κι' ὁ Σπήλιος κατὰ τὴν προεκλογικὴ συνήθειά του, ἔδειξε ἐνδιαφέρο. Τόσο ἐνδιαφέρο ποῦ θὰ ἔλεγε κανεῖς ὅτι κινδύνευαν δικὰ του συμφέροντα. "Ἀχ! αὐτὴ ἡ στασιμότητα τῆς ἀγορᾶς! Κι' ἀναστέναζε.

— Εἶδες διόλου τὸ καινούργιο ἠηφοδέλτιο; ρώτησεν ἐπὶ τέλους ὁ Σπήλιος χάνοντας τὴν ὑπομονή του.

— Ναί...

— Πῶς σοῦ φάνηκε;

Σιωπή.

— Καλὰ κάνεις καὶ δὲν ἀνακατεύσαι. Τὶ τοὺς θῆς τοὺς μετελάδες! Δὲ θ' ἀκούσεις ποτέ οὔτε ἔνα εἰχαριστῶ.

Σιωπή.

— Φαντάστηκες ποτὲ ὅτι τὰ πετεινάκια θὰ ζητοῦσαν ν' ἀνακαταθοῦν στὸ συμβούλιο.

Ὁ Δημήτρης κάπνιζε βλέποντας κατὰ γῆς σὰ νᾶταν ἀφηρημένος.

— Πρόσεξε καλά... Ἔρχονται νὰ γκρεμοσακίσουν ὅσα φτιάξαμε. Δὲν ἔχουν ἰδέαν πὼς κυβερνοῦν, αὐτοὶ, ποῦ δὲν ἀπόχησαν ἀκόμα δικὸ τους σπιτικό. Μὴν πιστεύεις τὰ παχειὰ τους λόγια.

Σιωπή.

«Τι πᾶ νὰ πει ἡ αἰνιγματικὴ αὐτὴ στάση! σκέφτη-
κεν ὁ Σπήλιος. Γιατὶ σωμαίνει ἔτσι, αὐτὸς ποὺ πάντα
συμφωνοῦσε μαζί μου! Μήπως;»

— Ἄς εἶνε... κάνε ὅτι θές... μὰ πρόσεχε. Θὰ τὰ ξα-
ναποῦμε.

Τὸν χαιρέτησε καὶ βγήκε.

Τ' ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, παρουσιάστηκε στὸ
γραφεῖο τοῦ Μίλτου — ἓνα ἄλλο παλιὸ μέλος. Ὁ Μίλτος
τὸν δέχτηκε μὲ διάθεση τέτοια ποὺ ὁ Σπήλιος ἄρχισε χω-
ρὶς στριφογυρίσματα.

— Εἶδες, εἶδες...

— Ναί, χάλια τὸ καινούργιο ψηφοδέλτιο.

— Ἐπὶ τέλους βρήκα ἓνα λογικὸν ἄνθρωπο. Ἡ-
μουνα βέβαιος πὼς ἐσὺ θὰ μὲ καταλάβαινες. Ὅλοι μας
δουλέψαμε νὰ φέροῦμε τὴν Ἀδελφότητα στὸ ἕφος ποὺ
βρίσκεται σήμερα. Ἐκεῖ λοιπὸν ποὺ कामαρώναμε γιὰ τὸ
ἔργο μας, ξεφύτρωσαν τὰ ζιζάνια... καταλαβαίνεις.

— Ἄστα νὰ πῖνε...

— Τοῦλάχιστον νὰ εἶχαμε νὰ κάνουμε μὲ τίποτα σο-
βαροῦς ἀνθρώπους, στὸ διάλογο... Μ' αὐτοὶ εἶνε ἄφητοι!
δὲν ἀκοῦς ἀπὸ τὸ στόμα τους παρὰ κούφια λόγια. Σὺ ὁ
Θεὸς σου: Βρίσκεις σωστὸ ἔπειτα ἀπὸ τόσα χρόνια... Ἐπὶ
τέλους ἔχουμε δικαίωμα.

— Κι' ὅμως εἶνε καιρὸς νὰ ξεκουραστεῖς. Ἐσὺ ὁ
ἴδιος μοῦ ἔχεις πεῖ τόσες φορὲς πὼς βαρέθηκες. Καὶ μὲ
τὸ δίκιο σου... σκοτώθηκες. Φτάνει πιά. Ἄσε καὶ τοὺς
ἄλλους νὰ ἐργαστοῦν...

Ὁ Σπήλιος ἔχασε τὰ νερά του... Στὴν ἀμνηχανία του,
ἐζῶγε τὸ μινιῦλι καὶ σκούπισε ἀπὸ τὸ μέτωπό του τὸν
ἰδρώτα.

— Γιὰ νὰ μᾶς τὰ κάνουν ροῖδο, κατώρθωσε νὰ πει.

— Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο ἄφητοι ὅσο φαντάζεσαι.
Ὁ Σταῦρος ἔξαφνα... ἔχει... πὼς νὰ στῶ πῶ... ὄλα τὰ
στοιχεῖα...

Πάλι τὸ καταραμένον ὄνομα. Μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ
Σπήλιου ξεδιπλώθηκε ἓνα κόκκινο πανί. Συγκρατήθηκεν
ὅμως.

— Καλὸς καὶ ἄξιος μὰ λίγο ἐγωϊστὴς. Ἄν περι-

μενε... ἂν δὲν βιαζόταν τόσο... κάτι θὰ γινόταν ἀργότε-
ρα... Μὰ χώνει τὴ μύτη του παντοῦ.

— Ἐχεις δίκιο, εἶπε ὁ Μίλτος μὲ μισοκακόμοιρο
ἕφος προσπαθώντας νὰ πνίξει τὸ χαμόγελό του. Μὰ δὲν
εἶνε ἀνάγκη νὰ χαλᾶς ἔτσι τὴ ζαχαρένια σου... Ἐσὺ, ἓνας
τόσο σοβαρὸς ἄνθρωπος καὶ μὲ τόσους ὁπαδοὺς!

Ὁ Σπήλιος ἔννοιωσε στὸ κορμί του κάποιο σύγκρου.

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ χολοσκᾶς. Ἄν ἐργάστηκες
καλὰ — καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία γι' αὐτὸ — τὰ μέλη
θὰ τὸ ἀναγνωρίσουν. Ἐπειτα ἐσὺ πάντα ἐθριάμβευες.

Ὁ Σπήλιος ἔννοιωσε πάλι μέσα του κάτι νὰ τὸν ἀγ-
κυλώνει. Σηκώθηκε. Ἄ! τοῦτος ἦταν χειρότερος, ἀπὸ τὸ
Δημήτη. Τὰ μάτια του ἔβγαζαν λάμψεις ποὺ τὸν ἔκαιγαν.
Γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του δοκίμαζε τὸ ἀγκύλωμα τῆς
εἰρωνίας. Ἐννοιωθε τὴν ὄρεξη νὰ σηκώσει τὸ χέρι του καὶ
νὰ τοῦ σκάσει μιὰ γροθιά. Ἐσφιξε τὰ δόντια καὶ βγήκε.
Πίσω, τοῦ φάνηκε πὼς ἄκουσε δυνατὰ γέλια ποὺ τὸν πε-
ρόνιασαν.

Κι' ἀλήθεια! Ὁ Μίλτος, σὰ βρέθηκε μόνος, ἄφησε
τὸν ἑαυτό του νὰ ξεσπάσει...

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωτὶ ὁ Σπήλιος δὲν τὸ κούνησε
ἀπὸ τὸ γραφεῖο του. Ρίχτηκε στὴ δουλειά του ποὺ δὲν πῆ-
γαινε καὶ τόσο καλὰ. Ναί! Ἐπρεπε μὲ κάθε θυσία νὰ
κρατήσῃ τὴ θέση του στὴν Ἀδελφότητα. Πάντα κάτι
τσιμποῦσε. Ὅχι βέβαια μεγάλα ποσὰ — πᾶνε οἱ παλιοὶ
καλοὶ καιροὶ — μὰ οἰκονομιόταν. Περίμενε τὸ Νικόλα
μὲ τὸν Ἀλέκο τὸν ἀρεθωνιαστικὸ τῆς κόρης του, νὰ τοῦ
φέρουν νέα. Εἶχαν ἀναλάβει νὰ δοῦν μερικὰ πρόσωπα,
αὐτοὶ ποὺ δὲν «ἀμφιπάζονται» σὰν τοῦ λόγου του. Τὶ
τοὺς εἶπαν; Πῶς τοὺς δέχτηκαν; Εἶνε ἀκόμα φίλοι ἢ πῆ-
γαν κι' αὐτοὶ μὲ τοὺς ἄλλους;

Κατὰ τὸ μεσημέρι ἦρθε κοντά του ὁ Γιάννης, ἓνα
παλιὸ μέλος τῆς Ἀδελφότητας. Ὁ Σπήλιος τὸν δέχτηκε
χαρούμενος. Τὸν τράταρε καφὲ καὶ τοῦ πρόσφερε τσιγάρο.

— Δικός σου... ἐγὼ κι' ἡ παρέα μου...

— Εὐχαριστῶ...

— Θὰ τοὺς μποῦμε στὸ ρουθόφι.

— Είδες ἀναίδεια! Ἄμ' ὁ Μίλτος, ὁ Δημήτρης, ὁ Ἀντώνης!

— Θὰ μᾶς τὸ πληρώσουν... ἔννοια σου. Μὴν πικραίνεσαι.

Συνέχισαν σ' αὐτὸ τὸν τόνο γιὰ πολλὴν ὥρα. Ὁ κῆρ Γιάννης πρόθυμος, δυνατὸς — εἶχε πέντε μᾶζυ του — φασαρίας, γιόμισεν αἰσιοδοξία τὸ Σπήλιο. Ἄξοφρα προτοῦ ἢ κουθέντα ξεφυλλιστεῖ — ἂν καὶ τέτοιο θέμα ποτὲ δὲν ξεφυλλίζεται — σταμάτησε λίγο καὶ ξερὰ-ξερὰ τοῦ ζήτησε μιὰ χάρη.

— Ὅ,τι θῆς Γιάννη μου...

Τοῦ εἶπε πὼς δὲν πᾶνε καλὰ οἱ δουλειές του, πὼς εἶνε στενοχωρημένος καὶ πὼς ἔχει ἀνάγκη... σαράντα λίρες... Γιὰ λίγο μόνο καιρὸ.

Ὁ ἀριθμὸς «σαράντα», χτύπησε στ' ἄφτι τοῦ Σπήλιου, ὅπως στὸ μέτωπό του ἓνα ξυλένιο σκελιονάκι. «Κι' ὅμως εἶνε πέντε» σκέφτηκε. Δὲν μπορῶ, δὲν πρέπει νὰ χάσω πέντε ψήφους. Πὼς νὰ γίνει! Ἄ! τὸν παλιάνθρωπο! Διάλεξε τὴ στιγμή... νὰ μοῦ περάσει τοῦ λαιμοῦ τὸ σκονί... Σαράντα λίρες εἶνε πάρα πολλές. Ἀπὸ κόμποι ἰδρωτῶ, ἔλαιψαν στὸ μέτωπό του. Πάρα πολλές...

— Μόλις εὐκοληθῶ... εἶπεν ὁ ἄλλος γιὰ νὰ τὸν βοηθήσει.

— Καλὲ δὲ ντρέπεται, κτώρθωσε νὰ προσφέρει μὲ δυσκολία. Μόνο νά... δὲν ἔχω πρόχειρες παρὰ τίς μισές...

— Μόλις μὲ τριάντα θὰ τὰ κουτσοκατάφερα. Δὲν ἔφαινε ἐσύ... εἶμαι ὡς τὸ λαιμό...

— Πᾶρε χριστιανέ μου καὶ κάνε τὴ δουλειά σου.

— Μὲ σώξεις φίλε μου, σ' εὐχαριστῶ. Μοῦ δίνεις θάρρος νὰ ριχτῶ μὲ τὰ ὅλα μου σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση. Τώρα πού ἔχω τὸ κεφάλι μου ἤσυχο ἀπὸ τοὺς χρεωφελέτες... θὰ δεῖς... θὰ δεῖς...

— Ἄιντε γε ἄ σου. Καὶ τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι.

«Τὶ καλὰ ἔκανα πού ἦρθα πρῶτα σ' αὐτόν! ψιθύρισεν ὁ Γιάννης κατ'εἰνόντας τίς σκάλες. Ἀπὸ τὸ Σταῦρο δὲ θ'ἄβγαине τίποτα. Δὲν ἔχει... δὲν ἔκανε ἀκόμα καλὴ. Μὰ κι' ἂν εἶχε δὲν εἶνε ἀπ' αὐτοὺς πού δίνουν εὐκόλα.

Καὶ σὰ μισθοφόρος τοῦ παλιοῦ καιροῦ, σταμάτησε σὲ μιὰ γωνιά τοῦ δρόμου καὶ μέτρησε τὴν πληρωμὴ πού πήρε γιὰ νὰ ὑπερετίσει ἰὸν ἀθύντη του.

Καμὰ γεναιοδωρία! Οἱ λίρες ἦταν εἴκοσι πέντε... Πούλησε τὸ σπαθὶ του γιὰ εἴκοσι πέντε λίρες!

— Μπά! Καλὲς κι' αὐτές.

— Ἄν τοὺς μιλοῦσατε ἐσεῖς! ἔλεγεν στὸν πρόεδρο ὁ Σπήλιος τ' ἀπόγεμα καθισμένος ἀπέναντί του. Ἄν τοὺς φωνάζατε ἐδῶ στὸ γραφεῖο σας νὰ τοὺς ὑποδείξετε τί πρέπει νὰ κάνουν γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἀδελφότητος! Σὰς σέβονται ἑσᾶς...

— Ἠσύχισε... Δὲν εἶνε καὶ τόσο εὐκόλα αὐτὰ πού ζητᾶς. Θέλεις νὰ μὲ κατηγορήσουν γιὰ ἀντιδραστικὸ; Πρέπει πρῶτα νὰ ρωτήσω ἀπ' ὄξω-ἀπ' ὄξω, νὰ ἐξετάσω, νὰ μάθω... Θὰ κάνω ὅτι μπορέσω νὰ σὲ κρατήσω κονιά μου.

Ὁ Σπήλιος θύριψε κάπως. Ἐκανε μάλιστα καὶ νὰ χιμογελάει μὲ ἔνοιωσε πάλι μέσα του ἐκεῖνο τὸ δάγκωμα.

— Τὸ ξέρεις... κάνω ὅτι μπορῶ...

Ὁ Γιαταϊδης, δὲν ἔλεγε τὴν ἀλήθεια. Ἀυπόταν βέβαια τὸ φίλο του μὰ σὰ νὰ φροσταν ν' ἀντιδράσει στὴν κατάστασι πού δημιουργήθηκε. Ἐπειτα δὲν ἔνοιωθε τὴν ἀνάγκη νὰ τὸ κάνει. Ὁ γενικός γραμματέας δὲν τὰ κατάφεραε πιὰ. Ἄλλοτες κάτι ἔκανε, σήμερα ὅμως τὰ θαλάσσουνε. Μὲ τὸ παραμικρὸ τοῦ δημιουργοῦσε ζητήματα καὶ τὸν στενοχωροῦσε. Προτιμώτερος ὁ Σταῦρος. Ἐξυπνος, μορφωμένος καὶ δουλευτής, καθὼς λένε. Ἐνας πολίτιμος συνεργάης. «Ναὶ μὰ ἐκινδύνος» σκεφτόταν μὲ κάποια ἀνησυχία, πού δὲν τὸν ἄφηνε ποτέ. Σκάνταλο! Ἐχει μαζέψει γύρω του ὅλα τὰ νέα μέλη καὶ κίμποσα ἀπὸ τὰ παλιά. Τί νὰ κάνει; Τί νὰ κάνει; Οὔτε σκουνοτοῦσε τὰ πράματα μπροστά οὔτε ἀποφάσιζε νὰ τὰ σταματήσει. Τ' ἄφηνε μὲ κάποιο δισταγμὸ νὰ τραβήξουν τὸ δρόμο τους. «Καλύτερα ὁ Σταῦρος!... ψιθύριζε τὴ μιὰ στιγμή. Μαζύ του τοῦλάχιστον, θὰ μπορέσω νὰ ξεκουραστώ... Γλήγορα ὅμως ἔδιωχνε αὐτὴ τὴ σκέψη... Μπά! γιὰ νὰ μοῦ ξεμυαλίσει τὰ μέλη καὶ νὰ σηκώσει δικὴ του παντιέρα. Καλὸς καὶ προκομμένος μὰ δὲ μᾶς κάνει. Προτιμώτερος ὁ ἄλλος κι' ἄς τὰ περιμένει ὅλα ἀπὸ τὰ χέρια μου. Θάχω τὸ κεφάλι μου ἤσυχο. Μοῦ εἶνε ἀφοσιωμένος.

— Θά κάνω ὅτι μπορέσω! εἶπε θερμὰ στοῦ Σπήλιου τὴ στιγμή πού τοιμαζόταν νά βγεῖ, Ἔννοια σου...

Ἔτσι ὅμως ἡ πόρτα ἔκλεισε πίσω του, ξανάπεσε στήν προτεινὴ του ἀναποφασιστικότητα.

Ἄρα, ὁ Σπήλιος γύρισε σπῆτι του. Οὔτε ἡ γυναῖκα του οὔτε ἡ κόρη του, ἦταν ξύπνιες. Σκοτάδι βασιλευε στήν τραπεζαρία κι' οἱ κρεβατοκάμαρες κλειστές. «Ὁχι δὲν πρέπει νά τὴν ξυπνήσω, ψιθύρισε ἀνοίγοντας μὲ προφύλαξη τὴν πόρτα τῆς κρεβατοκάμαρῆς του. Εἶνε τόσο κορασιμένη. Κι' ὅμως τὴ στιγμή ἐκεῖνη εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ἓνα δικό του ἄνθρωπο νά καθήσει δίπλα του καὶ νά τὸν ἀκούσει προσεχτικά. Ὁχι πὼς ἔχασε τὸ θάρρος του ὁ Σπήλιος —δὲν εἶνε κανένα παιδαρέλι!— μὰ γιὰ νά ξαλαφρώσει καὶ νά μπορέσει νά κοιμηθεῖ. Γδύθηκε ὅπως ὅπως, ἀναψε τσιγάρο καὶ βγήκε στοῦ μπαλκόνι. Κανένας. Τὰ παράθυρα τῶν ἀντικρυνῶν σπιτιῶν, σκοτεινὰ κι' αὐτά. Μονάχα ἓνα, λίγο μακρυνό, ἦταν κλειστό καὶ φωτεισμένο ἀπὸ μέσα. Ὁ! πόσο μὰς τραβοῦν, τὰ παράθυρα πού φωτίζονται ἀπὸ μέσα! Τὸ δημαρχιακὸ φανάρι ἔφεγγε τόνον ὠχρά, τόσο θαμπὰ πού θὰ ἔλεγε κανεὶς πού ἔφεγγε γιὰ τὸν ἑαυτό του. Οἱ δρόμοι ἔρημοι. Ποῦ καὶ ποῦ, μακρυνὰ περπατήματα. Τὸ γοργὸ πέρασμα ἑνὸς αὐτοκίνητου ἢ μιᾶς ἄμαξας τὸν πείραζε στὰ νεῦρα.

Ἄναψε ἄλλο τσιγάρο καὶ προσπάθησε νά συγκεντρωθεῖ. Μπὰ! δὲν εἶνε ἀπὸ κείνους πού παραδίνουν τὰ ὄπλα... Δὲ θ' ἀκούσουν ποτὲ ἀπὸ τὸ στόμα μου τὴ λέξη: κοπιάστε! Ἡ ἀλήθεια εἶνε πὼς τράβηξαν μὲ τὸ μέρος τους κάμποσους φίλους μου... τί λέω... μερικοὺς μόνο. Μοῦ μένουν ὅμως οἱ καλλίτεροι... Ὁ Στρατῆς, ὁ Στάθης, ὁ Περιελῆς, ὁ Βασίλης... καὶ ξακολούθησε νά μετρᾷ μὲ τὸ νοῦ του. Ἐβόησε καὶ τὸ βήξιμό του ἀντήχησε πέρα στήν ἡσυχία. Ὑποπτοι; ὄχι, δὲν ὑπάρχουν πιά ὑποπτοι. Τοὺς ξέρομε. Ἴσως ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πού ὁ Νικόλας δὲν πῆγε ἀκόμα νά δεῖ, μὰ εἶνε ἀπὸ τοὺς σίγουρους αὐτοί. Ἔχουν φιλότιμο καὶ δὲ θ' ἀφήσουν τὰ πετεινάρια νά καθήσουν στὸ σῆρο τους. Ποτὲ δὲν τοὺς ἔκαναν παρέα, ποτὲ δὲ μίλησαν σοβαρὰ μαζύ τους. Πῶς εἶνε δυνατὸ νά τοὺς ψηφίσουν!

Ἀκούσε μακρυνές κουδέντες καὶ γύρισε τὸ κεφάλι. Ἦταν μιὰ παρέα ἀπὸ τέσσερις πέντε πού μιλοῦσαν ζουφρά. Σταματοῦσαν κάθε δέκα βήματα, καὶ χειρονομοῦσαν. Σταματοῦσαν τόσο συχνὰ πού ὁ Σπήλιος γιὰ μιὰ στιγμή νόμισε πὼς δὲν προχωροῦσαν διόλου. Ἐπὶ τέλους πηλίσιασαν. Ξεχώρισε φωνές... λέξεις... χειρονομίες. Μιὰ ὑποψία σὰν ἀστραλὴ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ του. Πετάχτηκε ὄρθιος. Μήπως ἔρχονται γι' αὐτόν; Μήπως εἶνε δικοὶ του; Κανένα εὐχάριστο νέο; Ἐσκυψε καὶ πάλι ἀπὸ τὸ μπαλκόνι ν' ἀφουγκραστεῖ. Ἡ παρέα σταμάτησε λίγα λεπτὰ μπροστὰ στοῦ σπῆτι κι' ἔπειτα πέρασαν χωρὶς νά γυρίσουν τὸ κεφάλι, χωρὶς νά τοῦ γνέψει κανεὶς. Πέταξε νευρικά τὸ τσιγάρο, ἔκλεισε τὴ μπαλκονόπορτα καὶ ἔβλεπε τὸ φῶς. Πῆγε κι' ἔπεσε.

Σκεπάστηκε καλὰ κι' ἔλεισε σφιχτὰ τὰ μάτια γιὰ ν' ἀποκοιμηθεῖ. Γιὰ πολλὴν ὥρα πλανήθηκε στὸ χάος τῶν κλειστῶν βλεφάρων. Τὰ ὄραματα σὰν πολύτιμες πέτρες, ἀστραφταν καὶ φώτιζαν μιὰ μόνη μορφή: ἐκεῖνου! Ὁ ὕπνος δὲν ἔρχοταν οὔτε προμηνοῦσε τὸν ἔροχμό του. Ἀπὸ τὸ πολὺ στίψιμο τὰ βλεφαρα κουράστηκαν κι' ὁ Σπήλιος προτίμησε νά τ' ἀνοίξει. Πόσο ἀπαλὸ ἦταν τὸ σκοτάδι τῆς κάμαρης! Μέσα σ' αὐτὸ, οἱ διωγμένες ἐννοίες νά γυρίζουν κοντὰ μας σὰν ἀνεπιθύμητες συντρόφισσες, τὰ μαῦρα ὅμως ὄραματα, ἀλσργεῖουν. «Μ' ἀνοικτὰ μάτια» σκέφτηκε, θὰ σβύσει ἡ μορφή ἐκείνου καὶ τῶν φίλων του. Τὸ φῶς τοῦ δρόμου τρύπωνε ἀνάμεσα στὶς γοῖτες καὶ ξάπλωνε στὸν τοῖχο φωτεινές λουρίδες. Πάνου κεὶ ἀνάπαψε τὸ βλέμμα του μερικὲς στιγμές, σὰν παιδί, χωρὶς νά συλλογίζεται τίποτα.

Ἐν' αὐτοκίνητο πέρασε. Οἱ φωτεινὲς λουρίδες, σὰν πουλιὰ φρερούγισαν στήν ἄλλη ἄκρη τοῦ τοῖχου καὶ γύρισαν πάλι στὴ θέση τους. Σιγὰ σιγὰ, ὁ τοῖχος αὐτὸς γιόμισε πουλιὰ πού ἐπιουάζιν πετεινάρια. Ὅλα εἶχαν τὸ ποσόσωπο τῶν ὑποψηφίων. Στὴ μέση, αὐτός, ὁ ἔχτρος. Ὁ πού ν' ἀνοίγοκλείσει τὰ βλέφαρα, ὁ Σταῦρος πῆρε τὸ κανονικὸ σχῆμα ἀνθρώπου καὶ στάθηκε ἀγνάντια του. Τὸν κῆταζε σὰ νά μὴν ἔδινε σημασία στήν παρουσία του. Τί ἀναίδεια! Μέσα στοῦ σπῆτι του! Ἐνα μικρὸ τραπεζάκι πού βρισκόταν κεὶ μέσα μάκρυνε, ἄξαφνα καὶ φάρδυνε. Ἐγινε ἴδιο μὲ τὸ μεγάλο τραπέζι τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἀδελφότητος. Μά... ποῦ βρίσκεται λοιπόν; Στὴν κρεβα-

το κάμαρό του ή κεί κάτου; Τώρα διακρίνει τὸν πρόεδρο καθισμένο στή μέση καὶ γύρω του οἱ σύμβουλοι. Ὁ Σπήλιος ρίχνει μιὰ ματιὰ στήν καρέκλα δεξιὰ στοῦ Γιαμαλίδη: εἶνε ἄδεια. Ἀφήνει στεναγμό. Ἀνακουφίστηκε. Σηκώθηκε — ἔτσι τοῦ φάνηκε — καὶ πῆγε νὰ καθήσει στή «θέση του». Θὰ τρέχει κάτι πολὺ σοβαρὸ γιατί ὅλα τὰ πρόσωπα ἔχουν ἐπίσημο ὕφος. Πλησιάζει καὶ ἀπλώνει τὸ χέρι του στή ράχη τοῦ καθίσματος. Τὴν ἴδια στιγμή διακρίνει τὸ Σταῦρο — τὸν εἶχε λησμονήσει — νὰ προχωρεῖ, καὶ νὰ πιάνει τὴν καρέκλα ρίχνοντάς του μιὰ ματιὰ ὄλο σαρκασμό, μιὰ ματιὰ πού ἔλαμψε στοῦ σκοτάδι περισσότερο ἀπὸ τὴ φωτεινὴ λουρίδα. Ἐπειτα τὸν εἶδε «νὰ κἀθεται» στή θέση του χωρὶς διαταγμό... Κι' οἱ ἄλλοι; Τὸν ἄφησαν! Κανένας δὲ σηκώθηκε νὰ τὸν ἐμποδίσει. Ἐξέτασε καλὰ τὰ πρόσωπα πού ἔβλεπε. Κανένας! Ὅλοι χαμογελοῦσαν. Ὁ Σπήλιος σταμάτησε μὲ ἀγωνία στοῦ πρόσωπο τοῦ προέδρου. Κι' αὐτός! Γελοῦσε κι' ὁ Γιαμαλίδης μαζί μὲ τοὺς ἄλλους! Αὐτὸς ὁ φίλος του, ὁ ὑποστηρικτὴς του! Δὲν εἶνε δυνάτο... ὅλα εἶνε σκηνοθετημένα... Γίνονται γιὰ νὰ τὸν πειράξουν. Κι' ὅμως ὁ ἄλλος τόλμησε νά... βάλει χέρι στὰ βιβλία. Καμιὰ φωνὴ δὲν ἀκούστηκε. Ἐκείνος πήρε χαρτί... τοιμάστηκε νὰ γράψῃ... Ὅχι... ἀρχίζει νὰ διαβάζει τὰ πρακτικά, γραμμένα μὲ τὸ χέρι τοῦ Σπήλιου. «Λοιπόν; Δὲ λέτε τίποτα, γιὰ τὴν ἀναίδεια; Νὰ σὲ δῶ Γιαμαλίδη... Τώρα θὰ δεῖξεις ἂν εἶσαι φίλος... Ἐμπρός! Ὁ πρόεδρος χτύπησε τὸ κουνουράκι καὶ ὄλοι σοβαρευτήκαν. Ἡ συνεδρίαση ἄρχισε...

Πετάξε τὸ σκέπασμα καὶ σηκώθηκε καθιστὸς στοῦ κρεβάτι: Κι' ἐγὼ πού νόμιζα πὼς μ' ἀνοίγτ' ἄματα δὲν διατρέφεται κανεὶς! Δὲ θυμάμαι ποτέ νὰ ὄνειρευτήκα στοῦ ξύπνιο μου. Τί κουνταμάρα νὰ πιστέψω πὼς... Ὁ Νικόλας κι' ὁ Ἀλέκος τοὺς ἔχουν ταραξέει κι' ἐγὼ κάθομαι καὶ φαντάζομαι...

Μπᾶ! Ξανάπεσε, γύρισε ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρὸ καὶ ἐπὶ τέλους ἀποκοιμήθηκε. Ἦταν ἓνας ὕπνος σκοτωμένος, ὅλος ὀράματα χειρότερα ἀπὸ τὰ πρῶτα.

Κόσμος πολὺς στή μεγάλη αἴθουσα τῆς Ἀδελφότη-
τας. Ἐθνικὴ γιορτή. Ὁ πρόεδρος μὲ τὴ μακρὰ του — καὶ
κάπως ἀσιδέρωτη — ρεντιγκότα, ὑποδέχεται τὰ μέλη καὶ
τίς γυναῖκες τους. Οἱ ἐπίσημοι, ὅπως πάντα, δὲν ἔφρα-

σαν ἄκόμα. Δίπλα του — μὰ ποῖός εἶνε κείνος πού πη-
γαίνει περήφανα δίπλα του μὲ τὴ γαλάζια καρδέλα στοῦ
μπαρόσο; Ἐκείνος! Πάλι ἐκείνος! Χαμογελώντας χαιρετᾷ
δεξιὰ κι' ἀριστερά. «Ἄχ! τὸ παχνίδι συνεχίζεται πολὺ
ἄσχημα. Ξέρω καλὰ πὼς οἱ ἄλλοι σύμβουλοι δὲ συμφω-
νᾶνε μαζί του... δὲν τὸν θέλουν... δὲν τὸν χωνεύουν.
Φτάνει νὰ ρίξει κανεὶς μιὰ ματιὰ στοῦ πρόσωπό τους...
ἀ... χᾶ... Νὰ κι' ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος
πού φθάνει κι' αὐτὸς ἄργά, νὰ κι' ὁ πρόεδρος μαζί μὲ τοὺς
δύο ὑποπρόξενους. Τοὺς ὑποδέχεται ὁ Γιαμαλίδης μαζί
μὲ τὸν... ἄλλο. Μὰ πού εἶμαι γώ; πού εἶμαι γώ; ψι-
θυρίζει προσπαθώντας ν' ἀνακαλύψει τὸν ἑαυτό του. Ἰ-
σως ἀπουσιάζω! Μόνον ἐγὼ ξέρω νὰ φερθῶ μὲ τοὺς ἐπί-
σημους! Σούτ! Σούτ! ὁ πρόεδρος ἀρχίζει καὶ μιλεῖ. Τὶ
ἀνακούφιση! Ἀκούει ἐπὶ τέλους τὴ φωνή του. Μιλεῖ γιὰ
τὴ σημασία τῆς ἡμέρας αὐτῆς, γιὰ τὴν πρόοδο τῆς ἀδελ-
φότητος, ὅπως τότε, ὅπως πάντα... Ἡ μπόρα πέρασε. Τὸ
πετεινάρι ὅμως δὲν ἔννοεῖ νὰ μείνει ἥσυχο. Προχωρεῖ λίγα
βήματα καὶ τολμᾷ — ποῖός θὰ τὸ πιστεῦει! — νὰ προσ-
θέσει δύο λόγια. Πῶς! Γιατί ἀκούει προσεχτικὰ τὸν ἄν-
θρωπο πού παιδιαρίζει; Γιατί δὲ γελοῦν; Μπᾶ! Ἐνθου-
σιάζονται καὶ χειροκροτοῦν. Ἀξάφνα ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλλη-
νικῆς Κοινότητος, σηκώνεται καὶ — πρωτάκουστο — σφίγγει
τὸ χέρι τοῦ Σταύρου μπροστὰ σὲ ὄλους. Τὸν παίρνει ἰδι-
αιτέρως καὶ τοῦ κουβεντιάζει — αὐτὸς ὁ τόσο ἐγωϊστῆς —
μὲ φιλικὸ ὕφος. Τὶ τοῦ λέει; τί τοῦ λέει; — Μ' ἀόεσει ὁ
τρόπος πού σκεπτόσαστε... Εἶστε τόσο θετικὸς! Βλέπετε
τόσο καθαρὰ τὸ ζήτημα! Σᾶς συχαίρω... Πῶς! Γιατί
τόσες τοιριμώνιες; γιατί τόση σημασία; Γιατί; Γιατί;
Πετάχτηκε λαχανιασμένος. Σκούπισε τὸν ἰδρώτα πού
ἔτρεχε ἀπὸ τὸ μέτωπο καὶ τὸ λαιμό του. Τὰ μάτια του ζή-
τησαν τὴν παρηγοριὰ τοῦ φωτὸς στὸν ἀντικρινὸ τοῖχο.
Μὰ οἱ φωτεινὲς λουρίδες δὲν ὑπῆρχαν πιά ἐκεῖ. Σέβσαν
μαζὺ μὲ τὸ φανάρι τοῦ ἀπέναντι πεζοδρομίου, μαζὺ μὲ τὴ
νύχτα. Ὅξω γλυκοχάραζε...

Τὸ ἄλλο βράδυ — Σαββατόβραδο.

Ζωηρὴ κίνηση μέσα στή μεγάλη αἴθουσα τῆς Ἀ-
δελφότητος. Μερικοὶ κουβεντιάζουν, ἄλλοι παίζανε τρέλα

κι' άλλοι — λίγοι αυτοί — διάβαζαν ἐφημερίδα. Ὑπῆρχαν καὶ ξένοι, φίλοι τοῦ Σπήλιου ποὺ τὸν καρτεροῦσαν νάρθει. Μαζύ τους κι' ὁ Ἀλέκος μὲ τὰ φρούδια κατεβασμένα, ἔτοιμος γιὰ καυγᾶ. Ὁ Σταῦρος ἀνελοκατέβαινε μὲ τὸ Γιαμαλίδη κουβεντιάζοντας. Ὁ πρόεδρος, χωρὶς νὰ χάσει τὴν αἰσιοδοξία του — αὐτὴ δὲ ἦταν ἡ δύναμή του — ἔγινε τελευταῖα αἰνιγματικός. Μιλοῦσε γιὰ χρηματιστήριο, γιὰ πολιτική, γιὰ σκανταλάκια. ἀπόφειγε ὅμως νὰ κάνει λόγο γιὰ τὰ «ζωτικά ζητήματα τῆς Ἀδελφότητας». Τὸ ἀγαπητό του θέμα δὲν τὸ ἔθιγε πιά.

Ὁ Σταῦρος καιγόταν γιὰ δράση. Ἄν ἦταν στὸ χέρι του, θὰ τ' ἀναλάβαινε ὅλα μόνος του. Μὰ ἡ λογικὴ τὸν συμβούλευε νὰ φυλάξει τὴν ὄρεξή του.

Τὸν κατηγοροῦσαν πὼς σκόπευε νὰ ἐφαρμόσει κεῖ μέσα ὅσα ἔμαθε στὸ Παρίσι, μὰ δὲν ἦταν δὲ καὶ τόσο οὐτοπιστής. Ἦξερε πὼς ἔπρεπε ν' ἀρχίσει σιγὰ σιγὰ. Λογάριαζε νὰ μὴ τοὺς ἀναφέρει τὰ σφάλματά τους. Οὔτε κἀν νὰ τοὺς θυμίσαι πὼς ἔχουν ἐλαττώματα. Διάβολε! Ἀφοῦ τὰ λησιμονοῦσε τόσο πολὺ ὁ πρόεδρος πὼς ἦταν δυνατό νὰ τοὺς τὰ θυμίσαι αὐτός! Πρὸς τὸ παρὸν τουλάχιστον. Ἀργότερα βλέπουμε. Ἦταν τόσο λογικός, τόσο ἀπλός, τόσο γλυκομίλητος ὥστε θὰ ἔξερρισε πολλοὺς πρόθυμους, γύρω του. Καὶ τί ἀλλαγές, τί καλλιτερεύεις δὲ σκεδιάζε! «Θὰ δεῖτε... σκεφτόταν, λίγη ὑπομονή! Ἐνα συννεφάκι περνοῦσε συχνὰ ἀπὸ τὸ μέτωπό του, μὰ τὸ ἔδιωχνε. «Θὰ τοῦ στοιχίσει πολὺ, γέρος ἄνθρωπος εἶνε... Θὰ μὲ μισήσει υἷαλιστα, ὅσο ποτὲ δὲ μίσσησε ἐχτρό του. Μὰ τί νὰ γίνε! Δὲν μπορούμε ν' ἀρήσουμε τὴν ἀδελφότητα στὰ χέρια του ὥσπὸν νὰ κλείσει τὰ μάτια! Δὲν μπορούμε νὰ ἱκανοποιούμε ὡς τὸ τέλος τὸν κοίφιο ἐγωϊσμό του. Ἰσόβιως γενικὸς γραμματέας, πονθενὰ δὲν ἀκούστηκε. Ἄς τὸ πάρει ἐπὶ τέλους ἀπόφαση.»

Ὁ Σπήλιος πρόβαλε στὴν πόρτα. Καλησπέρισε καὶ πῆγε στὸ τραπέζι πού κάθονταν οἱ δικοὶ του— δεξιά. Ἀριστέρα ἦταν συναγμένη τὸ βράδυ ἐκεῖνο ὁ Σταῦρος μὲ τοὺς φίλους του: τὰ νέα στοιχεῖα ποὺ ζητοῦσαν νὰ ὀρμήσουν καὶ νὰ σπάσουν τὴν παράταξη τοῦ παλιοῦ συμβουλίου. Ὁ Σπήλιος πρόφερε μερικὰ λόγια πολὺ ταραγμένα. Ἦ προσπάθεια νὰ κρύψει τὴν ταραχή του, τὸν πρόδονε περισσότερο. Γρήγορα σηκώθηκε. Ἐρῆξε μὰ μα:

τιὰ μὲ σημασία στὸν πρόεδρο, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὸν κάνει ὑπεύθυνο γιὰ ὅτι κι' ἂν τρέξει. Ἐπειτα γύρισε στοὺς ἄλλους κι' ἄφησε τὸν ἑαυτό του νὰ ξεσπάσει. Μὲ φωνὴ ποὺ προσπαθοῦσε νὰ κάνει ἐπιληθική, μὲ λόγια βαριά, παρουσίασε τὸν κίντυνο ποὺ σὰ σπαθὶ κρεμόταν πάνω στὸ κεφάλι τῶν ἀγαπητῶν μελῶν. Ἐκανε περιφρονητικὸ ὑπαινιγμὸ γιὰ τοὺς τολμηροὺς «ἐν τῇ ἀγνοίᾳ των», νέους ποὺ εἶχαν τὴν ἀφέλεια νὰ υποβάλλουν ὑποψηφιότητα... Θύμησε τὰ δικαιώματα τῶν παλιῶν ποὺ ἐμόχθησαν ὥσπου νὰ φέρουν τὴν Ἀδελφότητα στὸ ζηλευτὸ σημεῖο ποὺ βοήσεται σήμερα. Ποῦ καὶ ποῦ σταματοῦσε γιὰ νὰ διαβάσει τὴν ἐντύπωση τοῦ Γιαμαλίδη καὶ τῶν ἄλλων. Βλέποντας τὴν ἀπάθειά τους, ξόρκισε τὸν πρόεδρο νὰ σηκωθεῖ, ὅπως ἔκανε πάντα στίς κρίσιμες στιγμές, καὶ νὰ μιλήσει ὁ ἴδιος. Τὸν ξόρκισε μὲ τὰ πιὸ ζωηρὰ λόγια, νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ, ἂν εἶχε δίκιο, γιὰτὶ δὲν μπορούσε νὰ ὑποφέρει αὐτὴ τους τὴ σιωπή.

Ἀπὸ τὴ θέση του ὁ Σταῦρος, ἄκουγε προσεχτικά. Ἦταν στιγμὲς ποὺ τοῦ ἐρχόταν νὰ πεταχτεῖ καὶ μὲ πέντε πυρωμένα λόγια νὰ τὸν τσουρουφλίσει. Δὲ χρειάζονταν περισσότερα γιὰ νὰ κλείσει τὸ στόμα τοῦ κοίφιου αὐτοῦ ἀντίπαλου. Σὲ ἄλλες στιγμὲς τοῦ ἔρχονταν γέλοια, τέτοια ποὺ ἂν ἄρχιζε δὲ θὰ μπορούσε νὰ σταματήσῃ. Μέσα στὸν καγχασμὸ τοῦ ἦταν εὔκολο νὰ ἀνίξει τὴ μάταιη φλυαρία, μὰ δὲν ἤθελε. Δὲν ἦταν ἀντρίκιο τέτοιο κάμουμα. Συγκρατιόταν ὅσο μπορούσε. Ἐπαιξε μὲ τοὺς κόκους ἐνὸς μικροῦ κομπολογιοῦ ποὺ πῆρε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ἀντρέα. Ἐπὶ τέλους ἔψωσε τὸ βλέμμα. Ὁ Σπήλιος ἦταν κίτρινος καὶ τὸ μέτωπό του γιάλιζε ἀπὸ τὸν ἰδρωτὰ. Τὰ χαρακτηριστικά του χαλασμένα. Σὰ νὰ τετνώθηκε τὸ πετοὶ πάνω στὰ κόκαλα τοῦ προσώπου κι' ἔπειτα σὰ νὰ ἔσκασε. Ἦταν γιομάτο ρωγμές. Τὰ μάτια του κόκκινα, ὄχι πλέον ἀπὸ θυμὸ, μὰ ἀπὸ ἀπελπισία. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι τὰ κόκκινα ἐκεῖνα μάτια συγκρατοῦσαν δάκρυα. Πρόδιναν, χωρὶς νὰ θέλουν τὴν τρικυμία ποὺ τὸν ἔδερχνε μ' ὅλο ποὺ ἡ παραμορφωμένη φωνή του, προσπαθοῦσε νὰ ἐγελάσει γιὰ τὸ ἐνάντιο. Ὁ Σπήλιος, ὑπερασπιζόταν μὲ πάθος, χωρὶς λογική, ὅ,τι πιὸ πολύτιμο εἶχε, ὅ,τι περισσότερο ἀγάπησε: τὴ θέση του! Ἦταν μιὰ ἀπὸ τίς... μεγάλες στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Ποῦ καὶ ποῦ κόκκινα σύννεφα τοῦ σκέπαζαν τὰ

μάτια μὰ ἢ ζαλάδα περνοῦσε καὶ τὰ λόγια ἀνέβαιναν καθαρότερα.

— Πονῶ τὴν ἀδελφότητα κύριοι, γιατί κανένας ἀπὸ σᾶς δὲν ξέρει πόσο ἐργάστηκε ἐγὼ μὲ τὸν πρόεδρο στὴν ἀρχή... Πονῶ τὴν ἀδελφότητα γιατί...

Λίγο ἀκόμα καὶ οἱ λυγμοί, παραμερίζοντας τὰ λόγια, θ' ἀναπηδοῦσαν σὰν ἀπὸ ὀρηκτικῆς κρήνης. Τὰ λόγια ἐβγαίνουν θερμά, χρωματισμένα, σὰ φλόγες, ἀσυνάρτητα. Τὰ χεῖλη του ἐτρεμαν ἑλαφρὰ ὅπως παχειὰ φύλλα στὸ δυνατὸν ἄνεμο. Τὰ δάχτυλά του ἀνοιγόκλειναν ἀπὸ τὴ νευρικότητα. Καὶ αὐτὴ ἀκόμα ἡ στάση του, ἀπὸ τὴν προσπάθεια μὴν προδοθεῖ, ἦταν ψεύτικη. Τώρα πιά ἡ ματιά του ἰκέτευε φίλους κι' ἐχθρούς.

Ὁ Σταῦρος τὸν ἀκούγε ταραγμένος κι' ὁ ἴδιος. Θυμὸς, εἰρωνία, πείσμα ἐξιμίστηκαν. Ὡς κι' αὐτὴ ἡ ὄρεξη γιὰ «κοινοφελῆ» δράση. Δὲν ἔβλεπε πιά τὸ ματαιόδοξο ἀντίπαλο, δὲν ἔβλεπε τὸν πιλιὸ πού ἔπρεπε νὰ παραμερίσει μπροστά του, παρὰ τὸν ἄρωστο καὶ τὸν πονεμένο. Ἀπὸ τὴ θέση του ἀκούγε τὸ χτύπο τῶν φτερῶν τῆς ἀπελπισίας του.

«Τί πόνος! ψιθύρισε. Ὁ δύστηνος! Τί θὰ γίνει χωρὶς τὴ θέση τοῦ γενικοῦ γραμματέα; Ποιὸς θὰ τοῦ χαμογελάσει; ποιὸς θὰ ὑποκλιθεῖ; ποιὸς θὰ τοῦ συντρέξει. Κανένα λοιπὸν ἰδανικὸ — ἰδανικὸ! — δὲ σιλεύει μέσα του; Κανένα φῶς πού νὰ τὸν παρηγορήσει; Δὲν ὑπάρχει γι' αὐτὸν ἄλλος σκοπὸς, ἄλλος δρόμος; Τίποτα. Εἶχε μπροστά του ἓνα σακί, χωρὶς περιεχόμενο. Τί πόνος! τί πόνος!

Ὁ Σταῦρος χωρὶς νὰ τὸ κοιτάξῃ, βρέθηκε ὄρθιος. Δέοποσε τὴ συγκίνησή του καὶ εἶπε σχεδὸν ἀτάραχος:

— Σᾶς προκαλῶ φίλοι μου νὰ μὲ διαγράψετε ἀπὸ τὸ ψηφοδέλιό σας. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε βρίσκομαι δῶ ἀπόψε. Εἶμαι καινούργιος ἀκόμα καὶ οἱ ἐργασίες μου δὲ μοῦ ἐπιτρέπουν ν' ἀσχοληθῶ μὲ τίποτ' ἄλλο. Ἡ ἀδελφότητα χροιάζεται ἀνθρώπο ἀφοσιωμένο, ὄριμο καὶ ἀνεξάρτητο. Τὸν ἀνθρώπο αὐτὸ τὸν ἔχετε.

Κι' ἔριξε στὸ Σπήλιο μιὰ ἐκφραστικὴ ματιά.

Γενικὴ κατάπληξη.

Μικρὴ σιωπὴ.

Ἐνας θόρυβος ἀκούστηκε κι' ἓνας στεναγμὸς ἐξέφυγε ἀπὸ κάποιο στήθος. Ὁ Σπήλιος ἄφησε τὸν ἑαυτὸ

του νὰ πέσει σ' ἓνα κάθισμα: Εἶχε σωθεῖ!

— Δὲν καταλαβαίνω τίποτα. εἶπεν ἓνας ἀπὸ τοὺς νέους ὑποψήφιους σουρώνοντας τὰ φρύδια.

— Τί παιδιὰίσι καμώματα εἶν' αὐτὰ!

— Καὶ μεῖς νομίζαμε πὼς εἶχαμε νὰ κάνομε μὲ ἄντρα.

Ζαλάφρωσε κι' ὁ Γιαυαλίδης. Ἡ ἀναπάντευη αὐτὴ λύση, τὸν ἀνακούισε. «Γλύτωσε ὁ Σπήλιος, μὰ γλύτωσα κι' ἐγὼ» σκέφτηκε, Προτιμότερο ἔτσι. Οἱ νεωτερισμοὶ πού ἤθελε ὁ ἄλλος νὰ ἐπιβάλει — κίλοι καὶ ἄγιοι — μὰ δὲν εἶνε γιὰ μᾶς. Ἐπειτα θὰ μᾶς ζήμιωνε ὁ νέος αὐτός.

Πλησίασε τὸ Σταῦρο καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ χέρι.

— Πῶς μόρσες καὶ τῶκανες;

— Τὸν λυπήθηκε ἡ ψυχὴ μου. Δὲν εἶδες; Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ σωριαζόταν μπροστά μας...

Ἡ αἰθουσα τῶν ἐσορῶν πῆρε πάλι τὴν πρωτεινὴ τῆς ὄψης. Οἱ φωτογραφίες τῶν πάλιων προέδρων τῆς Ἀδελφότητας, κοίμωνταν πάντα στὴν ἴδια θέση, ξεθωριασμένες. Κανένα χέρι δὲν ἀπλώθηκε νὰ τίς γλυτώσει — ἔστω καὶ πρόσκαιρα — ἀπὸ τὴν ἀμείλιχτη σὶνη πού ὄλο καὶ πύκνωνε. Τώρα πιά τὰ μέλη δὲν ἐνοιώθαν τὴ βαρειά σκιά τῶν ἀντικρινῶν σπιτιῶν πού τοὺς ἔκοβεν τὸ φῶς καὶ τὸν ἀέρα ἴσως νὰ μὴν τοὺς στενοχώρησε ποτὲ ὁ ἴσκιος τῶν σπιτιῶν αὐτῶν, ἴσως νάταν μόνο ἡ ἰδέα του. Ὅλα σιγουρισμένα, ὅλα ἡ τύχα, ὅλα σβυσμένα — σὰν πρῶτα σβυσμένα.

Γ. ΠΙΕΡΙΔΗΣ

ΣΟΝΙΑ, ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΣΟΝΙΑ.... (*)

«Οι άνθρωποι γνωρίζουν
τά γινόμενα....»

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Ποιός δ' λόγος πού ή Σόνια έφτασε ώς αυτού; 'Ο πταισματοδίκης έπιθυμούσε νά τò γνώριζε' μάλιστα φαινότανε πρόθυμος νά τή βοηθήσει σ' αυτό. Καί συμαζέθοντας έρμητικά τὰ διασύριχα φρούδια του, τόσο πού θά τὰ έπερνε για μικρό τόξο, άνοιγόκλεισε τὰ χείλη του βαρεια και ξεστόμισε άπαλά-άπαλά, σάν ήχώ:

«Τώρα Σόνια μή μου κρύβεις πιά τίποτα. Πέσ'τα μου όλα!»

Τò στωϊκό πρόσωπο τής Σόνιας στραμένο, πεισματάρικα, πρòς τò πάτωμα. "Αν τής έρχόνταν κατάλληλες λέξεις... "Αλλά έλα πού δέν έβρισκε καμιά. Κάτι βαρύ, σάν δλάκερος σφρανοξύστης άπάνω στην καρδιά της' κάτι άόριστο κι άχώνευτο μέσα στη σκέψη της— αυτά τὰ μόνα πού ένοιωσε πώς είχε ή Σόνια.

Λέτε, νά τήνε βοηθήσει, σέ τίποτα, άν θυμότανε κάτι άπτά περασμένα; "Ενα βιαστικό ξεφύλλισμα τών σελίδων του βιβλίου τής ζωής της θά τήν έβγαζε άπτήν άμηχανία πού ήταν πεσμένη;

Πριν άπό τρία χρόνια ήρτε άπτή μακρινή πατρίδα της κοκίνομαγουλού και μαυρομάλλισα, ζωηροματου και ώριμη σάν αστάχι κουκουνάρας, ρίχτηκε καταμεσής στην πολυκοσμότερη γωνία τής θορυβώδικης πόλης. "Ηρθε άφήνοντας, πίσω της, μισοπαράλυτον πατέρα, συνταξιούχο του κράτους και μονοπόδαρο, άπόμαχον τιμημένο. Τί τής στάθηκαν αυτοί οί δυό; Μιά και τò έθαψε ή Σόνια μέσα της άπό καιρό, πάει πιά κι έλυωσε. Κάποτε μόνο, όντας

(*) Τò διήγημα τούτο, άπτή μεγάλη σειρά «Αγκάθια του καλού» έρχεται σά συνέχεια στη «Σόνια» του συνάδερφου και φίλου μου Φρέρη (κοίταξ «Αλεξανδρινή Τέχνη» τόμ. Β. σελ. 56).

καλοζυλισμένη άπό σπιροτόξο ποιτό μασούλιζε μερικέξ άξεδιάλυτες φράσεις, πού είχαν κι αυτά: «κτήνος ό ένας, φίδι φαρμακερό, ό άλλος κι έγώ ψάρι' ψάρι άπτά πιδ άνόητα». Έξόν άπαυτά, τίποτα άλλο, και ποτέξ της, δέν είπε.

Μιλούσε συχνότερα για τήν πολυθόρυβη πόλη. "Α! ή πρωτογνωρίστη πόλη, με τὰ άνθρωπομιζώματα και τὰ θιμβωτικά της φάτα. Τὰ έρημα κτιρια τὰ άπασχολημένα με χίλιες-δυό μοναξιές. Κι ό κοσμάκης γελαστός και βιαστικός. 'Ο κοσμάκης πού κατατσακίζει τὰ πόδια του και τὰ παήδια του για πολλά και διάφορα, εύθις γουρλώνει τὰ μάτια του, σά μηδενικά, για δυό μυλλιαροδοστέκες, μιάν όμιχλώδικη σκιά και κάμποη μιλακή λάσπη. Οί δρόμοι της άσπροντυμένοι κι έρημοι τίς χειμωνιάτικες νυχτιές και τὰ πάρκα της κοσμοπλημμυρισμένα τίς άνοιξιάτικες' οί κοντινές της έξογές βεάζουν, άπό ζέστα και νέο αίμα, τίς θερινές. Κι έρχεται καιρός πού ό άρμυρός ιδρωτίξ άπλώνεται όλοένα πάνω στα κούτελα και περισότερο στα σώματα. Οί κόρνες τών αυτοκινήτων πώς σου τουπουν' τὰ τύμπανα τών άφτιών σου με τίς διαπεραστικές φωνές τους' κι εκείνο, πάλε τò μονότονο άνελοκαίεσασμα τών σουσταλίδικων καθισμάτων τους. Τò φεγγάρι σά φεγγίτης' ό ήλιος σά φλόγα. Και τὰ βιαστικά, σούφρα-φέρτα στα έμπορικά με τίς μεγαλόπροπες βιτρίνες— αυτά, ήταν ένα μέρος άπτά ότα ήθελε νά πει ή Σόνια.

Τò χοντροκοιλιαράδικο γεροντάκι, άπό πάνω αυτου πού ήταν θρονιασιμένο, μπουσπά σέ πολύσχημα χαρτιά με ύπογραφές, σφραγίδες και βουλοκέρια, τευπελόκλεινε τὰ γατίσια μάτια του. 'Ο πταισματοδίκης περίμενε νάκούσει' ήθελε νά γνωρίζει...

"Η Σόνια, ματοδέθηκε με τίς ρίγες του ήλιου πού λεκιάζουν τò μονιτοθαμένο πάτωμα... "Όταν ξαναήρτε σταφτιά της ή φωνή του δικαστή πού έπέμενε, σφάληξε τίς κοιητίνες τών ματιών της, κι έτσι, καθώς άπόμενε μέσα στο σκοτάδι, παρομοίασε τò άτομό της με σκίλι.

"Όταν κλωτσούν ένα σκίλι, έτσι δά σφαιλεί τὰ μάτια του και μένει βουβό, ένω τὰ χείλη του προδίνουν τò ξεχείλισμα μιās άγύρευτης συγκίνησης. 'Ο άφέντης του σκυλιού είναι ένας υυστηριώδικος κι άνεξήγητος μοιραστής της χαράς και τής λύτης. Τὰ χадέματα και τὰ χτυπήματα

του παρόμοια: μυστηριώδικα κι ανεξήγητα' οι αιτίες, σπάνια διακριτικές και τότε τέλεια αντιληπτές.

Σαυτό, πάλε, τὸ ἴδιο πταισματοδικεῖο, ὅπου οἱ ἁμαρτωλοὶ γειαινόνται κι ὅπου ἡ σεμνότης, καὶ πρόκριτη κοινωνία μεγολόπρεπα κάνει συχνὲς ἐμφανίσεις, ἡ αὐτοῦ ἐντιμότης τοῦ ὁ πταισματοδικῆς κορδώνεται, σὰν Ἰνδιάνος, παρῶλο ποὺ ἔχει, κάποτε, καὶ στιγμὲς σύγχισης καὶ ταραχῆς.

Ἰδίως, ὅταν ἔχει μπροστά του μάτια ποὺ ἀφήνουν τὸ βλέμμα τους σὰν προσφορὰ σὲ βωμό, μάτια βουβὰ καὶ ξεχειλισμένα ἀπὸ συγκίνηση. Δὲ συγγενέθουν, βέβαια, μετὰ ἄλλα μάτια, ποὺ κουνιούνται πάνω σὲ χυδαῖες, ἀνελεύθερες, ρυπαρὲς μάσκες, οὔτε μετὰ τὰ μούτσουνα τὰ γελοῖα καὶ τερατώδικα, κι οὔτε μετὰ τὲς φάτσες, ποὺ ἀλλάζουν μύριες ὄσες γραμμὲς γιὰ νὰ ἐπιθεβαιώσουν κάτι, διόλου παραδεκτὸ γιὰ μαρτυρία. Καὶ γιὰ παραδείγματα' σὰν τὰ μάτια ποὺ ὁμολογοῦν πῶς: τὸ περιστέρι δὲν μπορεῖ νὰ κατηγορηθεῖ γιὰ κανένα κακό' εἴτε πῶς: τὸ κούτελό τους δὲν μπορεῖ νὰ γίνει καθάρτερο, μιὰ καὶ τὸ γάλα εἶναι τόσο καθαρό ὅσο κι ἡ καρδιὰ ἐνοῦ παιδιοῦ. Κι ἄλλα, ποὺ ἂν βγαῖσαν φωνὴ θὰ ξεφωνίζαν: «Δὲν ξέρομε - δὲ γνωρίζομε, οὔτε καν ἰδέα ἔχομε γιὰ ὅσα μᾶς κατηγοροῦν!»

Ὅπως καὶ νᾶχει ὅμως τὸ πρᾶμα, ὅλ' αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ ἀνακατωθοῦν μετὰ τὰ διορατικὰ μάτια ποὺ ἐπικαλοῦνταν συγχώρηση' μετὰ τὰ μάτια ποὺ ὑποκρίνονταν, δραματικά, ἀφέλεια, κι ἄλλα πάλι ποὺ παραδίναν τὸν ἀφέντη τους, — συχνὰ τὴν ἀφέντρα τους, — νὰ περιποιηθοῦν, εἴτε νὰ κάμουν ἀρέσκειες στὸν πταισματοδικῆ. Γιὰ τὲς μίξοπαρθένες, τὲς εὐθυμες Μαγδαληνές, τὲς ἐπαγγελματίες τίμιες, δὲν ἀναφέρομε τίποτα, γιὰ αὐτὲς τὸ παραξήλωναν. Ἄλλωστε ποιὸς δὲν τὲς καλοξέρει, κι ἀπτην καλὴ ὅσο κι ἀπτην ἀνάποδη... πόσο μᾶλλον ἡ ἐντιμότης τοῦ ποὺ τὰ μάτια του εἶδαν κι εἶδαν... Κι ὅμως ὁ πολύξερὸς αὐτὸς μυαλωμένος ὀργανισμὸς δὲν μποροῦσε νὰ δώσει καμιὰν ἐξήγηση στὰ μάτια κείνα ποὺ παζαρεύονταν, ποὺ κελεπουριάζονταν μετὰ τὴ ζωὴ...

Τὰ ματόκλαδα τῆς Σόνιας, σὰ νὰ τὰ φρεσκοβούρτσισε μετὰ μαύρη κατιφεδένια βούρτσα ποὺ ἄφησε τὸ χνοῦδο τῆς ἀπάνω τους' οἱ στενόμακρες σειρὲς τῶν μαλλιών, ὅσο ἔακολουθοῦσαν νὰ μένουν μπλεγμένες, ἄλλο τόσο φρένιαζε

καὶ ἡ λαχτάρα τοῦ πταισματοδικῆ: προτοῦ ὁ εἰσαγγελέας διαβάσει τὴν κατηγορία, ἔπρεπε ἡ ἴδια ἡ Σόνια νὰ τοῦ τὰ πεῖ ὅλα! Πῶς τοῦ ἦρτε, οὐτό, σήμερα; Ἔλα λοιπὸν Σόνια. Ἔλα καὶ σηκώνεται τοῦτη ἡ μούμια...

Μιὰ ἄοριστα περνάει μέσα ἀπὸ ὀρισμένο τοῦ μυαλό, καθὼς μισακούει τὴ συνειθισμένη κατηγορία ποὺ ὁ κηφηνισμένος εἰσαγγελέας διαβάσει σὲ μονότονο, νερόβραστο ἦχο.

Ἄλλη ξαφνικὴ ἐπιδρομὴ τῆς χωροφυλακῆς σὲ ὑποποσπίτι. Ρουτίνα' ρουτίνα. Ὁ δαίμονας ἔχει τὴν αἰώνια ρίζα του, τὴν ἀρχικὴ αἰτία, τὴν ἀστείρευτη πηγὴ στὲς πόλεις. Ὁ πρόθυμος σατινᾶς κατάντησε πιά ἐνοχλητικὸς μετὰ τὴ μονοτονία τοῦ ὀρόλου του' ἡ ἀκούραστη δικαιοσύνη κατάντησε πιά ἀνίαση μετὰ τὴ ρουτίνα τῶν δακρῶν, τῶν προσφάσεων, τῶν ψευτιῶν, τῶν πταισμάτων.

Ἡ ἐντιμότης τοῦ τινάζεται. Μιὰ κοπανιὰ μετὰ τὸ σφυρὶ — σύμβολο τῆς δικαιοσύνης — πάνω στὴν ἔδρα του, κι ὁ καθέννας ματοδέεται στὰ χεῖλη τοῦ δικαστή, ποὺ σὲ λίγο θὰ γνωρίσει τὴν ἀπόφασή του.

Σὲ ὅλ' αὐτὰ τίποτα τὸ καινούριο. Κάτι ποὺ ἔβρασε καὶ παρᾶβρασε μετὰ τὸ ζουμί του.

Κάποτε, ἡ ἐντιμότης του, καθὼς γύριζε σπῆτι τοῦ ἀπὸ μιὰ ὀλονυχτιὰ, ἔτυχε νὰ φτεριστεῖ καὶ καθὼς σήκωσε τὸ κεφάλι του ἔτυχε νὰ διεῖ, ψηλὰ-ψηλὰ, τὰστέρια. Ἀφηρημένα, στηλωμένα μάτια. Δὲν εἶχε τίποτα νὰ ὀφελῆθαι, τότε, ἀπὸ νὰ βλέπει σ' αὐτὰ. Κιληῶρα τί εἶχε νὰ ὀφελῆθαι, τώρα ἀπὸ τὰ στηλωμένα, ἀφηρημένα μάτια τῆς Σόνιας. Δὲν παζαρέθουν τίποτα, δὲν προσφέρουν τίποτα γιὰ ἓνα κομάτι ψωμί, ποὺ λέγει ὁ λόγος. Κι ὅμως, ὀλάκερος κόσμος ξεφεύγει ἀπὸ μέσα τους. Ἐνα πρόσωπο στριμμένο πρὸς τὸ δικαστή, βουβό, μετὰ συγκίνηση ποὺ ξεχειλίζει ἀπὸ μάτια, τὰ χεῖλη.

Ὁ εἰσαγγελέας τέλειωσε τὴν κατηγορία του, ζήτησε ὅτι εἶτανε νὰ πάρει γιὰ τὴν παραβίαση τοῦ νόμου καὶ στοργκυλοκάθησε πάλι στὴν πολυθρόνα τοῦ ἀνάθοντας ἓνα σιγάρο, ποὺ δὲν ἄργησε νὰ φῆνει μικρὰ σνιφεράκια ἀπὸ πάνω, καὶ χοντρόσταχτη στὴν ἄκρη. Διαβάστηκε ἡ κατηγορία. Καμιὰ ὑπεράσπιση. Κι αὐτὸς ὁ δημόσιος δικηγόρος ἦταν κρεβατωμένος μετὰ σοβαρὴ γρίπη. Καμιὰ ὑπεράσπιση, κι ἡ Σόνια δὲ βγάζει μιλιὰ.

Ἐδῶ, κάπως θὰ δυσκολεζόταν ἡ ἐντιμότη του γιὰ νὰ ἀποφασίσει Ἐπρεπε νὰ κυνηγήσει μιὰ λύση γιὰ νὰ τὴν πιάσει καὶ νὰ τὴν προσφέρει. Μὰ ὅταν, σπάνια, ἔλειπε ἡ ὑπεράπιση, βρισκόταν σὰ σὲ στοιχειωμένο σπίτι. Μιὰ καὶ τὸ κάθε τι ἔχει δυὸ ἀτόψεις, τοῦ στεκόταν τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ μαντέψει, ὀλομόναχος, πὰ ἦσαν ἡ ἄλλη ἀποψη, σὲ παρόμοιες περιστάσεις. Οὔτε ἡ πείρα, οὔτε τὸ διάβασμα, οὔτε καὶ τὰ χρόνια του νὰ βοηθοῦσαν, γιατί: ἀπὴ πρώτη μέρα ποὺ διορίστηκε δικαστής, ἀπάνω στὴν ἀναπαντική πολυθρόνα τῆς ἔδρας του ἀπολάμβανε τότε ἔχανε τις νύχτες, πότε μὲ τις φωνές τῶν ἐγγονιῶν του πότε μὲ τις διασκεδάσεις τῶν παιδιῶν του. Κι ἔτσι καθὼς μισάκουε καὶ μισοκοιμότανε ἔβγαζε πάντα τὴν ἀπόφασή του ὅπως τοῦ κατέβαινε. Δὲν τοῦ σοίχιζε τίποτα νὰ κουνήσει τὰ χεῖλη του καὶ νὰ ξεστομίσει ὅτι τοῦ ἐρχότανε. Ἄλλοι πλερώνανε. Τώρα, ὅμως, ὄχι μόνο δὲ μισοκοιμήθηκε ἡ ἐντιμότη του μὰ οὔτε καὶ κούνησε τὰ χεῖλη του. Ἡ ὑπεράσπιση ἄχ! αὐτὴ ἡ τερατόμορφη ὑπεράσπιση ποὺ ἔκανε τὸν ἄνθρωπο νὰ νομίζει πὼς καθόταν πάνω σὲ μαγκάλι μὲ ἀναμένα κάρβουνα. Κι ὅταν, μετὰ πολλά, ἀφου συνάξιζε τις δυνάμεις του καὶ πέρνοντας ἓνα ἰδιότροπο ὕφος, ρώτησε:

«Σόνια παιδί μου. Πέσ' μου καὶ σύ' τί γνωρίζεις;» πῆρε στάση σκεπτικιστική καὶ περίμενε.

Ἔλα Σόνια! πέσ' του γιὰ τὰ πλήθη, τοὺς δρόμους, τὰ κτίρια, τὰ φῶτα, γιὰ τὸ καρσέλλι τῆς ἐρημιάς, γιὰ τὰ στερογγυλοῦματα μὲ τὰ κοντὰ μέλη ποὺ ἀτακτοῦν στὶς μοναξιάς. Καὶ μετὰ ἐξήγησέ του: τὰ ἀνοιξιὰτικα πάγκα, τις θερινὲς ἐξοχές, τὰ ἄσπρα χιόνια, τὸ φεγκίτη τοῦρανοῦ καὶ τὴ φλόγα τῆς γῆς. Ρίξε στὴν τσουχερότητα τὴν εἰρωνική ποαγματεία τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἀνάλαζη ἀσκοποσύνη της. Γίνε κήρυκας τῆς θρησκείας τοῦ ἀνθρώπινου πόνου. Δώστου νὰ καταλάβει, πόσοι πόθοι δὲ ξεσηκώνουν τὴν ψυχὴ. Μίλησε σὰν ὅλους τοὺς ἐρευνητές, ποὺ οἱ γλώσσες τους εἶπαν μὲν κι ἀπὸ ἓνα δυὸ ἀστεϊσμούς, μὰ ποὺ οἱ καρδιές τους ὀλοκωντώθηκαν ἀπὲς ἀπορίες. Ἡ ἐντιμότη του θὰ σάκουσε ἀποπλανημένα καὶ πιθανό, μόνον πιθανό, νὰ νοιώσει, γιὰ μιὰ στιγμή, τὴ βουθὴ τῶ ματιῶ σου συγκίνηση.

Καθὼς ἀποδείχτηκε: σὲ τσακώσαν προχθὲς Σάββατο

μέσα σὲνα ὑποπτο σπίτι τοῦ μεγάλου μπουλεβάρτου καὶ σὲ στάση ποῦ, σύμφωνα μὲ τὸ ἀρθρο 2136 τοῦ πολιτειακοῦ κώδικα, πᾶς φυλακὴ ἑκατὸν εἴκοσι μέρες. Χώρια τὸ πρόστιμο καὶ τὴν ἱατρικὴ ἐξέταση. Κι ἂν κατὰ τὴν ἐξέταση, ποὺ θὰ ὑποβληθεῖς προτοῦ σὲ κλείσουν στὸ ἀνήλιαγο κελλί σου, ἀνακαλύψουν, τίποτα παρασῆματα εἴτε μεγαλοσταύρους, εἴτε σουπα-μούρες ἀπάνω στὸ σῶμα σου εἴτε μέσα στὶς φλέβες... αἶ, τότε ἀντίο ζωῆ. Θὰ σὲ ρίξουν σὲ κανένα νοσοκομεῖο, ποὺ εἶναι ζήτημα ἂν θὰ ξαναπεράσεις τὸ κατῶφλι του ζωντανή. Τοὺς ποντικούς ξέρεις πὼς καὶ γιατί τοὺς ξεμπερδέζουν; Αἶ! γιὰ ἴδιε καὶ χειρότερα ἐτοιμάσου — ἐξὸν ἂν ἡ ἐντιμότη του εἶναι στὰ καλά του. Τὸν εἰσαγγελέα, ποὺ μασάει καὶ ξαναμασάει καπνὸ, μπροστά σου καὶ γεμίζει τὸ πάτωμα φτυσῆματα ποὺ οὔτε νὰ τὰ σκουπίζει λαθαίνει τὸν κόπο, οὔτε κὰν νὰ τὸν λογαριάζεις. Τὸν πταισματοδίκη τί ἀγαθὸ γερωνάκι...

Αὐτὰ τὰ μάτια ποὺ τὸν ἀτενίζουν, θὰ τὸν κάνουν νὰ μαρτυρήσει ἀπτὰ ρωτήματα ποὺ θὰ τοῦ στέλνουν τὰστέρια, ἂν τυχὸν καὶ γυρίζεις, πάλε, σπίτι του ἀπὸ καμιά ὀλονύχτια διασκέδαση.

«Λοιπὸν Σόνια, παιδί μου...» ἡ ἴδια ἰδιότροπη φωνή.

Ἡ Σόνια ξάπλωσε ἓνα μοναλιζικο χαμόγελο.

«Πόσο χρονῶ εἶσαι;» πάλε ἡ γέρικη φωνή.

«Δέκα ὀχτώ!»

«Ἄς ποῦμε, καλήτερα, εἴκοσι!» χαμογελαίε λιγυδιασμένα ἡ ἐντιμότη του. «Καὶ δὲν ἔχεις τίποτα νὰ πῆς; Φαίνεσαι γιὰ καλὸ κορίτσι». Καὶ μέσα του: «συχνὰ γελάει ἡ ὄψη». Ἄς εἶναι. «Ποῦ κάθεσαι, ποὺ μένεις δηλαδή;»

Ἡ Σόνια, πολὺ σβέλτα τούτη τὴ φορά, ἔδωσε τὸν ἀριθμὸ καὶ τὸ δρόμο, μάλιστα καὶ τὸ πάτωμα τοῦ σπιτιοῦ. Ὁ γερωνάκος μὲ μιὰ δεξιότεχνη κίνηση τὰ σημείωσε.

«Καὶ δὲ μοῦ λές; Πὼς ἔτυχε, σὺ, τόσο καλὸ κορίτσι, νὰ βρεθεῖς αὐτοῦ;»

«Πῆγα μαζί του' μοῦ εἶπε πὼς μὲ γνωρίζει ἀπὸ χρόνια, καὶ πὼς ἔπρεπε νὰ φιλοξενηθῶ σπίτι του' καὶ πῆγα μαζί του» ἀποτελείωσε ἡ Σόνια. Καὶ γυρίζοντας δείχνει τὸν κανθαρομάγουλο πολίτη ποὺ στεκότανε, λίγα βήματα παρέκει.

Κοιτάζει ὁ πταισματοδίκης τὸν ἀξούριστον πολίτη, ποὺ κόντεθε νὰ σκάσει ἀπὸ κακό του, κι εὐθύς θυμήθηκε:

δὲν εἶχε περάσει βδομάδα πὺν ἦταν πάλι μπροστά του. Τὸν εἶχε, μάλιστα, ρωτήσῃ: γιατί δὲν ἔδινε τῆς ζωτοχῆ- ρος του τὰ ἔξοδα τῆς διατροφῆς τῆς, μιὰ κι εἶχαν κανο- νιστῆ ἀπὸ ἀνώτερο δικαστήριον. Κι ἀπάντησε πῶς, μιὰ κι ἀκόμα ξεπλήρωνε στὸ διαμαντοπώλη τὸ δαχτυλίδι τοῦ μοιραίου ἀρῆθῶνα δὲν τοῦ ἔμενε δεκάρα τσακιστῆ κι ὄχι σιράντα και τόσες πὺν ὀρίστηκαν γιὰ διατροφή Διατά- χτηκε, ἢ καλύτερα μείνανε κι οἱ τρεῖς σύμφωνοι, ἢ γυναι- κα νὰ γυρίσει τὸ δαχτυλίδι πίσω στὰν ἄντρα μιὰ και τῷ ἔδωσε και διαζύγιο, κι αὐτὸς ὄφειλε νὰ τῆς πληρώνει, ταχτικά — εἰδ' ἄλλοιῶς ξύλο και φυλακῆ—τὰ διατροφικά ὡς πὺν αὐτῆ θὰ παντρεθῶταν ἄλλοιῃ ἢ ὡς οἶτου πεθαινε.

«Τονε γνωρίζεις ἀπὸ καιρό, αὐτὸν ἐκεῖ, Σόνια ;»

«Προχῆς τὰπόγεμα τὸν πρωτοσινάντησα, στὸ πάρκο, ἐντιμότερα».

«Δὲν τὸν γνώριζες ἀπὸ πρῖν;»

«Ἐνα κούνημα κεφαλιοῦ. Ἄπλή, πὺν ἄπλή ὑπόθεση.

Κι ὁμως ἢ ἐντιμότη του διστάζει. Αἰστάνεται, κάτι, νὰ ραχατέβει μέσα στὸ στήθος του. Ἴσως θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ σηκωθεῖ και προτεινόντας τὸ χέρι του νὰ ξεστομίζε τὸν περιφημο πλαγιαρισμό: «Πήγαινε και νὰ μὴν ἄμαρ- τήσεις μιὰ ἀκόμα». Μὰ ἀντ' αὐτῶν, δάγκανε ἀλαφρά τὴν ἄκρη τοῦ ρολυθιοῦ του, και:

«Θὰ σὲ δώσω ἄλλη μιὰ εὐκαιρία· ἂν τυχὸν κι ἔχασες τὸν καλὸ δρόμο νὰ τὸν ξαναβρεῖς», εἶπε σὲ ἀξιολύπητο πατρικὸ τόνο· κι εὐθὺς αἰσθητῶς: «ἄλλοίμι νό σου ὁμως καημένη ἂν σὲ ξαναφέρουν ἐδῶ! Στὴ φυλακῆ και ξέρεις... Κράτησέ το καλὰ στὸ μυαλό σου και ὁ θεὸς μαζί σου. Πήγαινε...» Κι ἀφοῦ ἔπιαξε τὰ γυαλιά του και ξεφύλλησε τὴν τούφα τῶ χαρτιῶν πὺν ὑψωνότανε μπροστά του, διάταξε:

«Κλητῆρα, κάλεσε τὸν κατηγορούμενο!»

Τώρα, μποροῦμε νὰ παρακολουθήσουμε τὴ Σόνια.

Πέρασε τὸ κατώφλι τοῦ δικαστήριου. Τὴν ρουφήσανε οἱ δρόμοι. Κανένας, μέσα ἀπὸ πλῆθος, δὲν γνωρίζει τι τῆς συνέβηκε. Ἡ Σόνια εἶναι ὅπως κι ὁ καθένας. Ἄν ἀργότερα, ἦσανα-ἦσανα θὰ τὴν ἀκολουθήσει κάποιος, ἴσως

πέσει ἢ λεοντῆ και πιθανὸ θὰ προσθέσει ἕνα φωτερό ρε- τοουσάρισμα στὸ περιστατικὸ τοῦ πταισματοδικείου.

Ἄλλά, προσώρος αἰνὰ: ἢ Σόνια, παρ' ὄλο πὺν γουρ- γουρίζουν τάντερά τῆς ἀπὴν ἡμέρη καλοπέραση στὸ κρα- τητήριο, στάθηξε μπροστὰ σὲ μιὰ κατάφοιτη βιτρίνα. Τὰ πλήθη περνοδιαβαίνουν ἄτακτα. Ἡ Σόνια στέκεται και βλέπει, ἀδιάφορα, μέσα στὸν καθ' ἑρέφτη τοῦ βιτρινόφυλλου. Ἡ πόλη ἐνδιαφέρεται σὲ κάτι ἀπέραντα μπλεγμένο...

Ἄγιεζοντες, τώρα, τὸν καθ' ἑρέφτη τῆς βιτρίνας, τὸ μάτι τῆς Σόνιας πέρνει κάτι. Βγάζει βιαστικῆ ἀπὸ τσαν- τάκι τῆς τὸ κοραγιόνι και μακιγιαρίζεται· μετὰ φρεσκαρί- ζεται μετὰ λίγη πούντρα και βιαστικὰ χώνει τὰ καλλωπι- στικά τῆς στὴν τσαντίτσα. Σιάζει τὸ καπέλλο τῆς, πέρνει μιὰ συνειδημένη τῆς πόζα και στρέφει τὸ κορμί τῆς. Τὰ ἄντερά τῆς δὲ θὰ γουργούριζαν γιὰ πὺν.

HARLEM, N.Y.

M. ΒΙΣΑΝΘΗΣ

ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ

Τὸν ξύπνησε ἢ βροχῆ. Οἱ χοντρές τῆς σταγόνες πέ- φτανε μ' ὄρμη πάνω στὰ τζάμια.

Πετάξε ἀπὸ πάνω του τὴν κουρελιασμένη κουβέρτα μετὰ τῆς μεγάλης τρυπῆς, και κατέβηκε ἀπ' τὸ κρεβάτι. Φό- ρεσε τὸ σακάκι του γιατί κρύωνε και τρέμανε τὰ κοκκα- λιάρικα πόδια του.

— Οὐφ δὲν πιάνει κι' αὐτῆ ἢ βροχῆ, πείσμα τῶθαλε ἢ ἀφορεσμένη νὰ μὴ μ' ἀφίνει κάθε πρωτὶ νὰ κοιμηθῶ.

Ντύθηκε ἀργά· μετὰ πῆγε και στάθηκε στὸ παράθυρο Πῶς νὰ κατέλω, θὰ γίνω μούσκεμα, και πῶ πῶ!!

οἱ λάκκοι εἶνε πιὸ γεμάτοι ἀπὸ χτέσ νερά καὶ λάσπες, φαίνεται πὼς βούλοσαν οἱ ὑπόνομοι. Κ' ἡ Δημοαρχία ποὺ νᾶρθει νὰ τοῖς ξεβουλώσει, μᾶ ὑπάρχει καμιὰ βία. Μὰ δὲ μποροῦνε νὰ περάσουνε οἱ ἐργάτες ἀπ' τοὺς δρόμους, ἔ θὰ φωνάξουνε ποιὸς θὰ τοὺς ἀκοῖσει ; κανεῖς.

Τὸ μεγάλο ρωλοῖ τῆς ἐκκλησιᾶς χτύπησε ἄργα καὶ μὲ τὸ ρυθμὸ του τὶς ἔννια.

— Ὡρα εἶνε, πρέπει νὰ πάω στὴ τράπεζα, εἶχε ταχυδρομεῖο χτέσ, νὰ δῶ ἂν ἦρθανε τὰ λεφτά.

Κατέβαινε τὶς ξύλινες σκάλες ποὺ τρέμανε καὶ τρεῖζανε.

— Θὰ γκρεμοτσακιστῶ καμιὰ ὥρα δὲ τὴν βλέπουνε ποῦναι φαγωμένη; μᾶ τί τοὺς νοιάζει; Δὲ μπορῶ καὶ νὰ τοὺς πῶ τίποτα, χρωστῶ τώρα δυὸ μῆνες τὸ νοῖκι. Ὑπομονή ὅσπου νὰ πάρω αὐτὰ τὰ διαολεμένα τὰ λεφτά.

Στὴ πόρτα ἀπ' ἔξω εἶτανε ἕνας λάκκος γεμάτος νερά πῆδηξε, μετὰ ἔχωσε τὰ χέρια του ποῦχανε ξολιάσει ἀπ' τὸ κρύο στὶς τσέλες τοῦ σακακιοῦ του. Τί κρύο διαπεραστικὸ ποὺ χώνεται καὶ τρυπώνει σὰ νὰ σοῦ περουνιάζουμε τὰ κόκκαλα. Ἐτρεχε κολητὰ στοὺς τοίχους γιὰ νὰ μὴ βρέχεται κάτω ἀπ' τὰ μυλκόνια.

— Παγωνιά... ψιθύριζε κάθε τόσο μέσα στὰ δόντια του ποὺ χτυποῦσανε δυνατὰ.

Τὸ ἀδυνατισμένο καὶ χλωμὸ του πρόσωπο εἶτανε καταβεγγεμένο ἀπ' τὴ βροχὴ ποὺ πιὸ δυνατὴ τώρα κάρφωσε τὸ δύστηχο τὸ Μίμη δίπλα σὲ μιὰ πόρτα ὅσπου νὰ σταματήσῃ λίγο.

Μπροστὰ του ἀδιάκοπα περνούσανε αυτοκίνητα ποὺ τρέχανε σὰ δαιμονισμένα στοὺς δρόμους χωρὶς νὰ παθαίνει τίποτα ὁ κύριος ποὺ χωσμένος μέσα στὸ γουνένιο παλτὸ ἀναπαιότανε, στὰ ζεστά τουσ καθίσματα.

Τοὺς πλούσιους ἀπὸ μικρὸ παιδὶ δὲν τοὺς χόνεζε. Τοὺς νόμιζε κακοὺς, χωρὶς καρδιά, χωρὶς καμιὰ λύπη γιὰ τοὺς φτωχοὺς, καὶ γι' αὐτὸ τοὺς μισοῦσε. Καὶ καμιὰ φορὰ ἅμα ἔβλεπε κανένα σακάτη ζητιάνο ποὺ τοὺς ζητοῦσε ἐλεημοσύνη, τοῦ ἐρχότανε νὰ τρέξει νὰ τὸν πιάσει καὶ νὰ τὸν πνίξει.

Ἡ βροχὴ τραμάτησε γιὰ λίγο. Ἀπὸ μακρὰ μαῦρα καὶ σταχτιά οὐνεφα ἐρχόντουσαν γλήγορα σὲ σχήματα πελώριων θεριῶν.

Ὁ Μίμης ἔφτασε ἀπ' ἔξω ἀπ' τὴν τράπεζα, τίναξε τὸ

σακάκι του καὶ πῆγε ἴδια στὸ γραφεῖο «πληροφοριῶν», ὁ ὑπάλληλος μόλις τὸν εἶδε καὶ πρὶν προφτάσει ὁ Μίμης νὰ τὸν ρωτήσῃ τοῦ ἔδωσε τὴν ἴδια ἀπάντηση ποὺ τοῦδινε πάντα «Τίποτα ἀκόμη» μὲ συγκρατημένα γελία.

Ὁ Μίμης τὸν εὐχαριστήσε καὶ μὲ κατεβασμένο τὸ κεφάλι βγήκε ἔξω.

Μέσα τώρα γελοῦσαν πίσω του οἱ ὑπάλληλοι.

— Τὸν κακόμοιρο τὸν τρελλὸ πάντα ἔχει τὴν ἰδέα πὼς πέθανε ὁ θεῖος του καὶ πὼς τὸν κληρονόμησε χά, χά, χά.

Ὁ Μίμης τὴν εἶδη πὼς πέθανε ὁ θεῖος του τὴν ἔμαθε ἀπὸ κάτι μακρινοὺς συγγενεῖς του ποῦτανε στὴν Ἀθήνα, μὰ δὲν ἤξερε πὼς εἶχε παιδιὰ ποὺ τοῦ κληρονόμησαν τὴ μικρὴ του περιουσία. Νόμιζε πὼς εἶνε αὐτὸς ὁ μόνος κληρονόμος καὶ περιμένε πάντα μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ εἰσπράξῃ τὰ χρήματα αὐτὰ ποὺ θὰ τὸν γλύτωναν ἀπ' τὴ φτώχεια ποὺ εἶτανε πεσμένος καὶ τὴν κακομοιριά.

Ζοῦσε τελευταῖα μ' αὐτὴ τὴν ἐλπίδα, μόνο μ' αὐτὴ, εἶτανε τὸ μόνο του σιγήριγμα εἶτανε ἡ μόνη του σωτηρία.

Δὲν εἶχε στρώσει σὲ μιὰ δουλειά, γιὰτὶ εἶτανε ἀνάξιος σὲ ὅ,τι καὶ ἂν ἔπιανε. Ἀπὸ παντοῦ τὸν ἔδιωχναν ἀπὸ παντοῦ, κι' ἡ νοικοκυρά του θὰ τὸν ἔδιωχνε ἂν δὲν τὴν ἔλειθε πὼς θὰ τῆς ἔδινε τὰ διπλάσια ἅμα ἐρχόντουσαν τὰ λεφτά.

Τώρα περπατοῦσε σκονιάφτοντας σὲ κάθε διαβάτη. Εἶτανε ἀφηρημένος γιὰτὶ λογάριζε τὸν χρόνον ποὺ ἔπρεπε νὰ κάνουνε τὰ λεφτά γιὰ νᾶρθουνε καὶ ἔβρισκε πὼς ἄργησαν πολὺ. Ἴσως περιμένουνε σκέφτηκε νὰ καθαρίσουνε τὴν περιουσία γι' αὐτὸ ἄργοῦνε.

Εἶχε φτάσει στὸ καφεεντάκι ποὺ εἶτανε κοντὰ στὸ σπῆτι του βοηθοῦσε ἐκεῖ τὸν καφετζῆ κι' αὐτὸς τοῦδινε κι' ἔτρωγε κάθε μεσημέρι.

Μπῆκε καὶ κάθησε μουσκεμένος δίπλα στὸν πάγκο, ἀρὸφ χαιρέτησε πρῶτα τὸν Νιόνιο τὸν καφετζῆ.

Κοντὸς μ' ἕνα ἄγριο ὕφος ποὺ τῶκανε γελαστὸ ὅταν περιποιοῦταν τοὺς πελάτες, πλησίασε τὸ Μίμη καὶ τὸν χτύπησε στὸν ὄμο :

— Ἐ καυμένη τί ἔχεις πάλι; δὲ ξέρεις πὼς ἡ φτώχεια τᾶζει ὅλα ἀνάποδα.

Γιὰ τὸν Μίμη ὁ Νιόνιος εἶχε μιὰ συμπάθεια, τὸν λυπότανε ποὺ εἶτανε ἔτσι ἔρημος.

Ὁ Μίμης γύρισε καὶ τὸν κύταξε.

— Κύρ Νιόνιο κοντεύει νὰ μού βγει ἡ ψυχὴ γιὰ νὰ πάρω αὐτὰ τὰ εὐλογημένα τὰ λεφτά.

Ἔνας μῆνας τώρα πού πάω στὴν τράπεζα, ὅπου ἔχει ταχυδρομεῖο, μὰ τίποτα καμιά εἶδηση. Μὰ ξέρω καλά πὼς θάρθουνε, εἶμαι ὁ μόνος κληρονόμος.

Πῆγε ὁ Νιόνιος κι' ἔφερε δυὸ οὔζα νὰ ζεσταθοῦνε.

— Κύρ Νιόνιο μου ἅμα θάρθουνε θλινοῖξομε μαζὺ ἓνα μεγάλο καφενεῖο ἐκεῖ στὸ καντοῦνι. Θὰ γίνομε καὶ μεῖς πλούσιοι καὶ θάγοράσομε κι' αὐτὸ τὸ σπῆτι πού μένω, πούναι ἔτσι φτωχὸ καὶ βρώμικο νὰ τὸ διορθώσομε γιὰ νὰ θυμοῦμαι τὰ παλιὰ.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσει Μίμη νὰ ἡσυχάσεις λίγο. Τὶ νὰ σοῦ κάνω πούμαι κι' ἐγὼ φτωχὸς κ' ἔχω γυναῖκα καὶ παιδιά. Εἰδάλως θὰ σὲ βοηθοῦσα πιότερο Ὑπομονή.

— Πέρασε πιά ἡ μεγάλη μπόρα λίγον καιρὸ ἀκόμα καὶ θὰ γλυτώσομε πειά.

Τάλεγε μὲ εὐχαρίστηση σὰ νάτανε ἓνα τελειωμένο γεγονός.

Πέρασε ἄλλος ἓνας μῆνας ἀκόμα.

Ὁ Μίμης σὲ κάθε ταχυδρομεῖο πήγαινε στὴν τράπεζα καὶ ρωτοῦσε. Μὲ μιὰ χιρὰ πάντα μὲ μιὰν ἐλπίδα, ἀλλὰ κορότσι στὴ στερεότυπη ἀπάντησι «Τίποτα ἀκόμη καμιά εἶδησις» κ' ἔδωγαινε σκερτικὸς καὶ μὲ κατεθασμένο τὸ κεφάλι.

Πόσο θὰ χαιρότανε ἂν τοῦλεγαν ναί ἤρθανε πᾶρτε τα' θὰ γέμιζε τὸ εἶναι του εὐτυχία καὶ δὲ θὰ ζήλευε τίποτα οὔτε θὰ μισοῦσε πιά κανένα ἀφοῦ θὰ εἶτανε κι' αὐτὸς εὐτυχισμένος βλέποντας τὰ ὄνειρά του νὰ πραγματοποιοῦνται.

Μετὰ τέσσερις μέρες πῆγε πάλι, αὐτὴ τὴ φορὰ τοῦ ἀπάντησε ὁ διευθυντῆς, πού ἔτυχε νὰ βρῖσκεται στὸ διαμέρισμα.

— Κύριε τὴν περιουσία τοῦ θεῖου σας τὴν κληρονομοῦν τὰ τέκνα του.

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦρθανε σὰ μαχαιριές.

Βγήκε ἔξω δὲν ἔβλεπε κόσμο οὔτε αὐτοκίνητα οὔτε ἐμάζια. Τὰ μάτια του τὰ θολὰ διάβαζαν παντοῦ: «κύριε

τὴν περιουσίαν τοῦ θεῖου σας τὴν κληρονομοῦν τὰ τέκνα του». Κι' αὐτὸς; τίποτα. Τὰ σχέδια του ναυαγοῦσανε μὲ μιὰ, θὰ ἔμενε πάλι μὲ τὴ φτώχεια ὅπως πρῶτα καὶ στὴν καχομοιριά.

Περπατοῦσε ἀργὰ σὰν τὸν κατάδικο πᾶκουσε τὴν καταδίκη του ἀπ' τὸν ἀστυρὸ πρόεδρο.

Προχώρησε. Σὲ λίγο ἔφυγε ἡ παλιὰ ὀπτασία, μιὰν ἄλλη τώρα βρισκότανε μπροστά του:

Ἔνας γέρος κουρελιασμένος μὲ τὰ κόκκαλα τοῦ προσώπου πεταμένα ἔξω σὰν σκελετὸς καὶ τοῦλεγε.

— Θὰ μείνεις δικὸς μου, φτωχὸς σὰν κ' ἔμένα θὰ γίνεις πτώμα, σκελετὸς ἀπ' τὴν πείνα... ἀπ' τὴν πείνα.

Ζαλίστηκε κι' ἔπεσε ἀνεβαίνοντας τὶς σκάλες τοῦ σπητιοῦ του.

Σὰ συνῆλθε σὲ λίγο κλείστηκε στὴν κάμαρά του.

Μπροστά του φανερώθηκε πάλι ὁ γέρος, ἔπιασε τὸ κεφάλι του πού νόμιζε πὼς θὰ σπάσει. Τὰ μηνύγια του χτυποῦσανε δυνατὰ καὶ γεήγορα. Θάχε πυρετό, τὸ αἷμα ἀνέβαινε σὲ κεφάλι του.

Ὅλο νόμιζε πὼς τοῦλεγαν: θὰ πεθάνεις φτωχὸς ἀπ' τὴν πείνα, ἀπ' τὴν πείνα.

Σηκώθηκε πάνω σὰν ἄνθρωπος πού πήρε μιὰ ἀπόφαση. Τὰ μάτια του τὰ θολὰ λάμπανε. Ἄνοιξε τὴ πόρτα κι' ἄρχισε νὰ κατεβαίνει κάτω μὰ μὲ δυσκολία, μὲ μεγάλη δυσκολία, οἱ δυνάμεις του χάνονταν. Στὸ τελευταῖο σκαλοπάτι γονάτισε... Καὶ νικημένος δὲν ἤθελε νὰ ὑποκύψει, σφόδρηκε ὡς τὴν ξώπορτα Ἄγωνίστηκε νὰ σταθεῖ ὄρθιος. Μὰ δὲν μπόρεσε νὰ σηκωθεῖ... «Τ' ἄτιμα τὰ λεφτά».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΓΑΛΙΑΝΟΣ

Η ΕΚΘΕΣΗ Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗ - ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ ἔργα ποὺ ἐκθέσανε στοῦ «Paul» οἱ ἐξέχοντες ἑλληνες ζωγράφοι Στεφανόπουλος καὶ Ἀλεξανδρίδης - Στεφανοπούλου στάθηκαν ἀφορμὴ γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ στὴν Ἀλεξάνδρεια μεγάλος ὄρυθος γύρω ἀπὴν τέχνη καὶ τὴν προσωπικότητά τους.

Καλλιτεχνικὴ κίνησις δὲν ἔχομε ἐδῶ παρὰ ἀπὸ 4-5 χρόνια. Βέβαια ἀπὸ καιρὸ ἐπισκέπτονταν τὴν πόλιν μας ξένοι ζωγράφοι σημαντικῆς ἀξίας καὶ ἡ δημιουργικότητα τῶν λίγων ἐντόπιων καλλιτεχνῶν ἦταν ἀξιοπαρατήρητη, ἀλλὰ κοινὸ πολὺ δὲν ὑπῆρχε ποὺ νὰ καταλαβαίνει, ποὺ νὰ ἐκτιμᾷ. Τώρα ὁ κόσμος ἄρχισε ὄχι μόνον μὲ ἐνδιαφέρον νὰ παρακολουθεῖ τίς ἐκθέσεις, ἀλλὰ καὶ νὰ συγκρίνει, νὰ ξεχωρίζει. Αὐτὸ εἶναι πολὺ γιὰ τὴν ὥς τὰ χθὲς σπαργανώδη καλλιτεχνικὴ κατάστασις τῆς Ἀλεξάνδρειας.

Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκθεσῆς τοῦ Στεφανόπουλου καὶ τῆς Ἀλεξανδρίδης δείχνει τὴν πρόοδο τῆς νοοτροπίας τῶν Ἀλεξανδρινῶν—κείνων πάντα ποῦναι προορισμένοι νὰ νοιώσουν, γιατί οἱ σὸμπ καὶ οἱ ἀδιάφοροι οὔτε συντέλεσαν, οὔτε θὰ συντελέσουν ποτὲ στὴν ἐξύψωσις τῆς Τέχνης ἀκόμη καὶ μὲ τίς σπάνιες ἐκφάνσεις τοῦ πορτοφολικοῦ τους περιεχομένου.

Ἡ προηγμένη ἀλλὰ στεριοθέμελα βασισμένη καὶ καθάρια προσωπικὴ τεχνοτροπία τῶν καλλιτεχνῶν αὐτῶν ποὺ μᾶς τίμησαν μὲ τὴν ἐκθεσὴ τους ἐνθουσίασε τεχνίτες καὶ φιλότεχνους.

Μόλις ἔμπαινες στὴν αἴθουσα ἐννοιωθεῖς τὴν αἰσθητικὴ συγκίνηση ποὺ μόνον ἀληθινὰ ἀριστουργήματα σοῦ δίνουν. Δὲν σοῦρχονιαν νὰ μιλήσεις, νὰ συγχαρεῖς, ὅλλὰ παρακαλοῦσες νὰ μὴ σοῦ διακῆφουν τὴν ἀπόλαυσι. Κι ὕστερα ἀπὴν ἐγωϊστικὴ αὐτὴ ἱκανοποίησις ποὺ ὅσο ἔβλεπες καὶ αὔξανε, ἀκατανίκητη ἐννοιωθεῖς τὴν ἀνάγκη νὰ φωνάζεις, νὰ πεῖς — ὑπέροχα.

Ὁ Στεφανόπουλος καὶ ἡ Ἀλεξανδρίδης ποὺ δὲν ξέρουν τί θὰ πεῖ ἐγωπάθεια, τί θὰ πεῖ ὑπεροψία, θέλανε

συζήτηση, παρατηρήσεις, ἀντιρρήσεις, σὰν δημιουργοὶ ποὺ δὲν στέρεψε μέσα τους ἡ φλέβα καὶ ποὺ νοιώθουν πὺς ἔχουν νὰ δώσουν ἀκόμη καλύτερα πράγματα, νὰ ἐκφράσουν πὺς δυνατὰ, πὺς τέλεια τὴν συγκίνησή τους ἀπὴ φύση. Ὅλο ἀναζητοῦν, ὅλο γυρεύουν, μὲ τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν πίστι τῶν μεγάλων, ἔξω ἀπὸ στενὸ καὶ μίζερο περιβάλλον τοῦ ἀτελιέ, στήθος μὲ στήθος μὲ τὴ φύση.

Ἀπὴ μιά μεριά τῆς Αἴθουσας οἱ πίνακες τῆς Ἀλεξανδρίδης, ἀπὴν ἄλλη τοῦ Στεφανόπουλου.

Οἱ καλλιτέχνες μᾶς παρουσίασαν τὴ φύση, σὲ μεγάλους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, πίνακες, πλατεῖα δουλεμένους, σὲ συνθέσεις ἀπλόχωρες, δυνατὲς ποὺ θέλουν χέρι μαῖτρο γιὰ νὰ ποδοθοῦν ἐντεχνα τὰ μικρὰ κομμάτια δὲν στεριώσουν τὸν τεχνίτη, εἶναι πρόχειρες μελετοῦλες, ἐντυπώσεις, δὲν εἶναι δημιουργία καλοχτισμένου ἔργου μὲ ἐπιβλητικὴ παρουσίασις δουλειᾶς ἀρμονισμένης καὶ στέρεης.

Ἡ τεχνοτροπία τους καθάρια νεοκλασικὴ, δική τους· ἔξω ἀπὸ σχολὴ καὶ φόρμα, ἔξω ἀπὸ παραστροπημένες κ' ἐφημέρες νεωτεριστικὲς τάσεις. Ἀντίληψη μοντέρνα, ἐκτέλεσις νεοκλασικὴ κλίμακα πλούσια, πινελιὰ τεχνικὴ καὶ τολμηρή, χρίσιμο γερό, ὅλα σὲ μιὰν ἀρμονικὴ ἀπλότητα, χαρακτηριστικὴ τῶν ζωγράφων.

Τὸ «λιμάνι τῆς Ὑδρας» (ἀριθ. 1) τοῦ κ. Στεφανοπούλου εἶναι ἓνα ταμπλό, γερὸ χτισμένο, μὲ πολὺ ἀέρα μέσα του, ἀποδίδοντας τὴν συγκίνηση τοῦ καλλιτέχνη μ' ὅλη τὴν ἐσωτερικὴ του ὀρμη. Ἰκανοποιεῖ τὸν θεατὴ μὲ τὴν ἀρμονικότητα στὸ χρῶμα, στὸ φῶς, στοὺς τόνους. «Οἱ δυὸ ἐκκλησιῆς» ἀπὸ ἔργα ποὺ ἐπιβάλλονται, τὰ δυνατὰ, τὰ συναρπαστικὰ. Οἱ «χωρικὲς τοῦ Παρονταῦ» (ἀριθ. 18), «Τὸ τοπεῖο τῆς Ὑδρας» καὶ οἱ «γυναῖκες ποὺ γνέθουν» (ἀριθ. 9) εἶναι ἀπὸ πὺς ἐξελιγμένα ἔργα ποὺ εἶδαμε τοῦ κ. Στεφανόπουλου. Ἔχουν μιὰ ἐλευθερία καὶ μιὰ τεχνικὴ πινελιὰ ποὺ σὲ στυματᾷ.

«Τ' ἀχρογιάλι τῆς Ὑδρας» (ἀριθ. 8) ξεχωρίζει μὲ τὴν ἀπλότητά του καὶ τὴ χάρη τῆς χρωματικῆς του κλίμακας. Μὰ καὶ ποῖος πίνακας δὲν πρέπει νὰ σημειωθεῖ ἐκλεκτικὸς καὶ δύσκολος ὁ καλλιτέχνης μᾶς παρουσίασε μόνον ὀρατοῦς, μόνον δυνατοῦς. Ἡ «Ἀθήνα» μὲ τὸ συμπληθητικώτατο ἐξπρεσιονισμό τῆς, τὸ «καίχι τῆς Σαντορίνης» μὲ τὴ διαφάνεια τῆς θάλασσας, οἱ «Καλυμνιώτες

ψαράδες», με την ευγενική διακοσμητικότητα του ταμπλώ, ή «Μεταφορά του κρασιού στην Σαντορίνη» με τη γερή σύνθεση και την άμεμπτη εκτέλεση, και τόσα άλλα. Εκείνο που παρατηρήσαμε επίσης στον κ. Στεφανόπουλο, είναι ότι είδε το Πόρσι τόσο καλά και το απέδωκε με έμπειρο χέρι. Η «Rue Brise-Miche» είναι μοναδικό κομμάτι.

Ξεχωριστή εντύπωση μᾶς έκαμαν οι πίνακες τῆς κ. Ἀλεξανδρίδη, τῆς Ὑδρας, δουλεμένοι στο ἄσπρο. Μὲ μιὰ συγκινητικὴ ἀπλότητα, μιὰ πολὺ ἔμπειρη χρήση τῶν τόνων, ἓνα γερὸ χτίσιμο. Τὸ πλούσιο ζωγραφικὸ ἐγὼ τῆς καλλιτέχνης μᾶς δίνει ἀκέραιη τὴν ἐντύπωση τῆς λευκότητας τῶν νησιῶν μας σὲ ἔργα εὐγενικά, ποιητικά.

Ὁ «μεγάλος πλάτανος» (ἀριθ. 3) εἶναι ἀπτοῦς πρὸ θαρραλέους ζωγραφικὸς πίνακες — κείνος ὁ κορμὸς τοῦ δέντρου πρὸ κυριαρχεῖ καὶ στὸ βάθος καὶ γύρω ἢ ζωὴ τοῦ χωριοῦ πρὸ τὸν πλαισιώνει, — γυναῖκες πρὸ πλένον μαιλιά, χρωματιστὲς μαλλοκουθέρες στὰ μπαλκόνια, καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ Παρνασσοῦ πρὸ δίνει πραγματικὴ ζωὴ στὴ σύνθεση. Ὁ προηγμένος θεατὴς τὸν ξεχώριζε μὲς στὴν ἔκθεση.

Οἱ «Σκυριανὲς» (ἀριθ. 25) καλοδουλεμένο ἐσωτερικὸ χωρικοῦ σηητιοῦ. Ἡ «Nature morte» (ἀριθ. 33) ἓνα κομψοτέχνημα. Ἡ «Σκύρος» (ἀριθ. 39) ἓνα γερὸ ἐξπρεσιονιστικὸ κομμάτι ἐκτελεσμένο μὲ φινέτσα καὶ τεχνικὴ. Οἱ «χωρικὲς τῆς Ὑδρας» ἓνα ὁλόκληρο ποίημα ἀπλᾶ δουλεμένο ἀλλὰ μὲ τίς φυσιογνωμίες γεμᾶτες ἐσωτερικότητα, ἔργο δυνατοῦ καλλιτέχνη.

Γιὰ τὴν ξεχωριστὴ αὐτὴ ἔκθεση μίλησε μ' ἐνθουσιασμό τόσο ὁ ἑλληνικὸς ὅσο καὶ ὁ ξένος τύπος πρὸ ἰδιαίτερα σημείωσε τὴν ἐργασία τῶν δύο ἀνθεντιῶν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης.

Μερικὰ πορτραῖτα Ἀλεξανδρινῶν πρὸ εἶδαμε τῆς κ. Ἀλεξανδρίδη τὴν δείχνουν ἐξαιρετικῆς τέχνης προσωπογράφου προορισμένη νὰ διαπρέψει στὸ εἶδος αὐτό.

ΡΙΚΑ ΣΕΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΠΟΓΓΗ «*Αρραβωνιάσματα*». Ἡθογραφικὸ δράμα σὲ 3 πράξεις. Τυπ. Γραφείου Τύπου «Ἑλλάς» 1928.

Πρὶν δυὸ χρόνια παίχτηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια ἀπὸ θίασο Νέζερ τὸ ἔργο τοῦ κ. Δημήτρη Μπόγγη «*Αρραβωνιάσματα*» στὸ θέατρο «Μπελβεντέρε» καὶ θυμοῦμαι τὸν ἐνθουσιασμό τοῦ κοινοῦ ἰδίως μετὰ τὴ δεύτερη πράξη πρὸ ἀρχίζει καὶ ἡ δυναμικότητα τοῦ δράματος. Ὁ κ. Μπόγγης νέος συγγραφεὺς δὲν ἦταν γνωστὸς ἐδῶ καὶ οὔτε καὶ τὸ Ἀλεξανδρινὸ κοινὸ ἀρέσει πολὺ τὴν ἠθογραφία, ἄρα ἡ συγκίνησή του κείνο τὸ βράδυ χωρὶς ἴσχος προκατάληψης ὀφείλονταν καθάρια, στὴν καλλιτεχνικὴ ἀξία τοῦ δράματος στὴν ἀρτια σκηNIKῆ του οἰκονομία, στὴν γερὴ ψυχολογία του καὶ στὴν ἐπιτυχέστατη παρουσίαση τῶν τύπων.

Τὴν αἰσθητικὴ κείνη ἀπόλαυση ξανάνομισα διαβάζοντας τ' «*Αρραβωνιάσματα*» πρὸ ὁ κ. Μπόγγης εἶχε τὴν καλὴ ἔμπειυση νὰ βγάλει σὲ βιβλίον, — μ' ἓνα εἰσαγωγικὸ ἔρθρο τοῦ κ. Νικ. Γ. Λίσκαρη γιὰ τὸ «Θέατρο τῶν Νέων» πρὸ προωκέβασε τὸ ἔργο.

Ὁ κ. Μπόγγης εἶναι δίχως ἄλλο ἀπτοῦς λίγους νέους θεατρικὸς συγγραφεῖς μὲ γερὸ ἄλαντο. Ἐρεῖ καὶ τὸ θέατρο, ἀρ πᾶ τὴν ἑλληνικὴ ζωὴ τῶν νησιῶν, ἔχει μελετήσει τὴν ψυχολογία τῶν χωρικῶν μας καὶ ἡ ἠθογραφία του ἔχει γνήσιο χαρακτῆρα καὶ δροσερὴ παρουσίαση. Ἐπειτα εἶναι τόσο καλὰ δεμένη ἢ ὑπόθεση τόσο ἔντεχνα βαλεμένη μὲς στίς τρεῖς πράξεις πρὸ δὲν μένει κανένα κενὸ, καμμιὰ κουραστικὴ σκηνή. Τὸ ἐνδιαφέρον ὄλο καὶ αὐξάνει, ὄλο καὶ γίνεται ζωηρότερο. Τοὺς ζεῖ καὶ ὁ θεατὴς καὶ ὁ ἀναγνώστης τοὺς διάφορους τύπους, τόσο εἶναι ἀληθινοί, τόσο εἶναι ἀγνοί.

Ὁ Γέρω Λεμπέσης, εἶναι πρόσωπο γεμᾶτο ἐσωτερικότητα, μ' ὄλα τὰ γνωρίσματα τοῦ νησιώτη πρὸ ἔχει στὴ ζωὴ του ταξείδια ἐπικίνδυνα παλληκοροσία ἐπεισόδια, συχνὲς συναντήσεις μὲ τὸ θάνατο πρὸ πάντα μπόρεσε καὶ νίκησε, μὲ μιὰ ἀντάρτικη ἰσχυρότητα. Ἄγριος μὲζ καὶ στοργικὸς, ἀλότομος καὶ εὐαίσθητος στήθος μὲ στήθος μὲ τὴ ζωὴ.

Ἡ Λεμονιά, ἡ γυναῖκα του — στὴ θέση τῆς — θέση τῆς γυναίκα τοῦ χωριοῦ ὄλο πονηριά καὶ μυστικότητα, γιατί τέτοιο τῆς φορμάρισαν τὸ χαρακτῆρα οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς τῆς. Ὁ Ρούπης ὑπέροχα δοσμένος, ὁ τύπος τοῦ φατσοῦλα παμπόνηρου πρὸ πλούτησε εἰς βάθος τῶν ἄλλων καὶ θέλει νὰ ἐπωφεληθεῖ τὸ κάθε τι. Ὁ μισητὸς ἀνθρωπος τοῦ χωριοῦ, τὸ «σοουλίκι».

Ὁ Δημητρός, ὁ γυιὸς τῶν Λεμπέσηδων, ἡ Τζεβή, κόρη τῆς Λεμπέσαινας ἀπὸ ἄνομες σχέσεις, πρὶν τὸ γάμο τῆς, πού μετ' ἡγήθεια μιᾶς μαῖης τοποθέτησε στοὺς Σοφράδες γιὰ ψυχοκόρη, χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν μήτε τὰ παιδιὰ μήτε ὁ ἄντρας τῆς. Συνηθισμένα πράγματα χαρακτηριστικὰ στὴ στενὴ κοινωνία τῶν χωριῶν.

Καὶ πλέκεται τὸ δράμα πάνω στὴν ἀγάπη τῶν δύο νέων πού ἀγνοοῦν πῶς εἶναι ἀδέρφια — δράμα πού καταλήγει στὴν τραγικὴ ἀπόφαση τοῦ Δημητροῦ νὰ βάλει δυναμῆτη καὶ νὰ τιναχτεῖ μετ' ἡν ψαρὸβαρκά του στὸν ἄερα, τελειώνοντας ἔτσι μιὰν ἀδιόρθωτη κατάσταση.

Ἡ συλλογὴ τοῦ κ. Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ “*Στὸν ἀπέραντο κόσμον*”. Ἀθήνα, Τυπ. Σφενδόνη, 1928, ἐνδέχεται νὰ μὴν εἶναι καθαρὸ ἱκανοποιητικὴ, ἀλλὰ ἀναμφιβόλως δείχνει πῶς ὁ κ. Οἰκονομίδης ἔχει ποιητικὰ προσόντα, καὶ ἔχοντας αὐτὰ μπορεῖ, μετ' ὅν καιρὸ, νὰ μιᾶς παρουσιάσει πολὺ καλὴ ποίηση.

Μόνον ἓνας ἀληθινὸς ποιητὴς ἔχει εὐρήματα σὰν τὰ ἐξῆς :

Στὴ νύχτα “τῶν πραγμάτων τὰ σχέδια μονάχα... φαντάζουεν φευγαλέα”, “βλέπεις πῶς καίγουνται τ' ἄστρα”.

“Γιὰ νὰ πάρω... τὸ δρόμο τὴν πικρὴ μου ψυχὴ κουβαλώντας πὺ βαρειὰ κι' ἀπτὴ σάρκα”.

Στὸ γεροκομεῖο μιὰ γρηούλα ἔχει “μιὰ γλαστρίτσα στὸ παρά,, θυρο καὶ τήνε ποτίζει κάθε δειλινὸ καὶ τὴν καμαρώνει σὰν ἀγ,, γόνι τῆς”.

Ἡ ἐπεξεργασία ὁμως ἐν γένει ὑπολείπεται στὰ ποιήματα τοῦ κ. Οἰκονομίδη, καὶ οἱ καλοὶ του στίχοι συχνὰ ἀδικοῦνται ἀπὸ τοὺς μέτριους πού προηγοῦνται ἢ ἔπονται. Ἡ γλῶσσα του καλὴ ἀλλὰ θὰ προτιμούσαμε νὰ ἔγραφε “τοῦ σὺνεφου,, ἀντὶς “τοῦ συνέφου” (σελ. 11) καὶ μήτε τὸ “πρωγί” μιᾶς ἀρέσει, μήτε “τὰ πρωγιά”.

Στὴν 3ῃ διαίρεση τῆς συλλογῆς “Ξενητεμένοι θεοὶ” ὁ κ. Οἰκονομίδης ἐφαρμόζει σὲ μερικὰ ποιήματα καθαφικὴ τεχνολογία— “Γερμανία 1923”, “Σκίτσο στὸ Καφενεῖο”.

A. T.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ “*Ὁ ἑλληνισμὸς καὶ ἡ νεωτέρα Αἴγυπτος*”. Τόμος πρῶτος. Ἐκδοτικὴ Ἑταιρεία “Γράμματα” Ἀλεξάνδρεια-Ἀθήνα 1928.

DEGOUY - CHALLAYE - LEROY VIDAUD “*Κίνα - Ἰαπωνία - Θιβέτ - Κορέα*”, μετάφραση Β. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ “*Ἱστορία τῶν Λαῶν - ΙΙΙ*”. Ἐκδοτικὸς οἶκος “Ὁ Κοραῆς”, Ἀθήνα 1928.

Π. ΝΙΡΒΑΝΑ “*Τὸ ἔγκλημα τοῦ ψυχικοῦ*”. Ἐκδοτικὸς οἶκος “Κοραῆς”, Ἀθήνα.

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗ “*Σκοποὶ*”. Ἀθήνα 1928.

ΑΘΗΝΑΣ ΤΑΡΣΟΥΑΝ “*Σπίθες καὶ τέφρες*”, ποιήματα. Ἀθήνα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΠΑΠΠΟΥΛΙΑ “*Τὸ ἐν Βελιγραδίῳ Συνέδριον τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν*”. Ἀθήνα.

Π. Α. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ “*Ἐύπνια ὄνειρα*”. Ἀθήνα, Βιβλιοπωλεῖον τῆς “Ἐστίας” Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σια, 1929.

ΡΙΖΟΣ ΝΕΡΟΥΛΟΣ “*Les Korakistiques*”. Texte et traduction par P. A. Lascaris, Agon 1928.

ΔΗΜ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ “*Τὸ κορίτσι πού πρέπει ν' ἀγαπιέται*”.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

“*Πρωτοπορία*” μηνιαῖο περιοδικὸ γιὰ τὴν καλλιτεχνία καὶ τὴ λογοτεχνία. Διευθυντὴς Φῶτος Γιοφύλλης. Ἀθήνα. Φυλλάδιο 1ο, 2ο.

Ἀπτὸ Γενάρη ἄρχισε νὰ βγαίνει τὸ συμπαθητικὸ αὐτὸ περιοδικό. Ἀπτὸν τίτλο του καταλαβαίνει κανεὶς ἀμέσως πῶς πρόκειται ν' ἀγκαλιάσει καὶ νὰ ὑποστηρίξει τίς νεωτεριστικὰς τάσεις τόσο στὰ γράμματα όσο καὶ στὴν καλλιτεχνία. Ἦταν καιρὸς νομίζομε νὰντιπροσωπευτεῖ μ' ἓνα σοβαρὸ περιοδικὸ στὴν Ἀθήνα ἢ μοντέρνα κίνηση. Συγχαίρομε τὸν φίλο κ. Γιοφύλλη γιὰ τὸ ἔργο πού ἀνάλαβε τὸ προοδευτικὸ καὶ πολὺ ἐνδιαφέρον.

Ἀπτὰ περιεχόμενα τῶν δύο πρώτων τευχῶν ξεχωρίζομε τὴ συνεργασία τοῦ κ. Παπατσώνη καὶ τοῦ κ. Μπουφίδη τὸ τί λέει σ' ἓνα γράμμα του ὁ κ. Σικελιανὸς γιὰ τίς Δελφικὰς Ἑορτὰς καὶ τὴ μελέτη τοῦ κ. Φαλτάιτς. Μᾶς ἀρέσει ὁ εὐλικρινὴς καὶ ἐπαναστατικὸς τόνος τῶν σημειωμάτων τοῦ περιοδικοῦ, εἶναι ὄλο ζωή.

• **«Ελληνικά Γράμματα»** 15 Ιανουαρίου, 1 και 15 Φεβρουαρίου. Η μεγάλη έλληνίδα τραγωδός Μαρίκα Κοτοπούλη αφηγείται τη θεατρική της ζωή. Άνδρέα Καραβίτσα «Ο κύριος Ἀλέξανδρος» Κωστή Μπασιτά «Η Σύρα», Ἀλ. Παπιδιαμάντη «Τὸ ἀγάνιωμα», Φώτη Κόντογλου ἄρθρο γιὰ τὴ ζωγραφικὴ, Αἴρας Θεοδοροπούλου «Φράντς Σούμπερτ», Γεωργ. Πρατσικα «Μαρία Καλέγγη».

• **«Νέα Ἑστία»**. 1η Ἰανουαρίου, 15 Ἰανουαρίου, 1η Φεβρουαρίου, δεκαπενθήμερο περιοδικό, Ἀθήνα.

• **«Προή»**, μηνιαίο λογοτεχνικό περιοδικό. 25 Ὀκτωβρίου, 25 Νοεμβρίου, 25 Δεκεμβρίου 1928, Ἀθήνα. Μὲ καλὴ συνεργασία Κωστή Παλαμά, Τέλλου Ἀγρα, Φώτου Γιοφύλλη, Αἰμιλίας Στ. Δάφνη, Ναπολ. Λαπαθιώτη, Σοφίας Μαυροειδῆ, Ἀναστ. Δρίβα.

• **«Νέα Ἐπιθεώρηση»** Γενάρης 1929. Ἀρ. 1. Χρόνος Β. Ἀθήνα.

• **«Μουσικά Χρονικά»**. Ὀκτώβριος-Νοέμβριος 1928. Ἔχει μερικὲς σελίδες γιὰ τὸν μεγάλο μουσικὸ Σούμπερτ, καὶ συνεργασίαν τῶν Κ. Ε. Γιαννίδη καὶ Φάνη Μιχαλοπούλου.

• **«Ἰόνιος Ἀνθολογία»** Ζάκυνθος, Δεκέμβριος 1928. Μὲ συνεργασίαν τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου, τοῦ κ. Βάλου, τοῦ κ. Τωμαδάκι.

• **«Νέοι Ρυθμοί»**. Μηνιαίο λογοτεχνικό περιοδικό. Διευθυντὴς Κώστας Ν. Δρακόπουλος, Δράμα.

Τὸν Νοέμβριο τοῦ 1928 ἡ «**Ἐρευνα**» ἐξέδωσε μιὰ πραγματεία τοῦ κ. Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου «Πλήθη, Ὁμάδες, Ἄτομα» ὅπου ἐξετάζονται ζητήματα τῆς μεταπολεμικῆς κοινωνικῆς ζήμωσης. Τὸν Δεκέμβριο ἐξέδωσε μιὰ πραγματεία τοῦ κ. Α. Κουσιγόνη «Ἡ Εὐτυχία».

Τὸ τεῦχος 9-10 τοῦ περιοδικοῦ «**Πανόραμα**» βγήκε μὲ καλὴ ὕλη καὶ πολὺ καλὴ εἰκονογράφηση. Βρισκομε συνεργασίαν Ν. Γριμαλδη, Παύλου Γενετοῦ, Παύλου Μυρτη, Τάκη Σαρακηνοῦ, Α. Γ. Κωνσταντινίδη. Ἰδιαίτερα σημειώομε ἀπόσπασμα ἀπὸ μιὰ διῶλεξη τοῦ κ. Ε. Παπανοῦτσου γιὰ τὴ φιλοσοφία τοῦ Bergson. Ἀπὸ τὴν εἰκονογράφηση φωτογραφία τοῦ ἐξέχοντος Ἑλληνας δημοσιογράφου, ἀρχισυντάκτου τοῦ «Γαυδορόμου» κ. Α. Ἀριστοκλῆ (Ἀριστό) τοῦ ὁποῦ δικαίως θαυμάζονται τὰ ὠραία χρονιογραφήματα φωτογραφία ταμπλό τῆς κ. Θ. Φλωρᾶ Καραβία τοῦ μᾶς δεῖχνει τὸν διευθυντὴν τῆς «Ἐφημερίδος» κ. Ν. Καραβία σὶὸ γραφεῖο του φωτογραφία τοῦ Γριμαλδη.

• **«The American Hellenic World»** Νοέμβριος 1928 Σικάγο. Ἐνα πολὺ καλὸ καὶ χρήσιμο περιοδικὸ τὸ ὁποῖον διευθύνει ὁ διακεκοιμένος ἀμερικανοέλληνας ποιητὴς Δ. Α. Μιχάλαρος. Σημειώομε σὶὸ τεῦχος τοῦ Νοεμβρίου ἕνα ἄρθρο γιὰ τὸν Ἰωάννη Βάσσο τὸν θαυμάσιο αὐτὸ ζωγράφου τὸν ὁποῖο καὶ ἄλλοτε ἀναφέραμε σχετικὰ μὲ τὶς εἰκόνες του ποὺ φάνηκαν στὴν «Σύγχρονη Σκέψη».

• **«Ἀτλαντὶς»**, μηνιαίο περιοδικό, Νέα Ὑόρκη. Νοέμβριος 1928. Ἀπ' τὰ περιεχόμενα τοῦ τεύχους: «Ἐν ὑπέροχον λαϊκὸν ἄσμα ἔθνικοῦ θριάμβου», «Ἡ Ἑλλὰς ἐν τῇ ἐφετετῆ ἐκθέσει τοῦ Τορόντο».

• **«Μόδα καὶ Τέχνη»** μηνιαίο περιοδικό. Ἀθήνα.

• **«Ο Νέος Δρόμος»**. Ἀθήνα 15 τοῦ Γενάρη 1929. Μὲ τὸν τίτλο «Ἰδεολογικὲς ῥοπές 1928» τὸ περιοδικὸ κάνει μιὰ ἀνασκόπηση τῶν ἰδεολογικῶν ρευμάτων τοῦ περασμένου χρόνου. Στὴν παράγραφο «νεοχριστιανισμὸς» μὲ τὰ βιβλία ποὺ κατὰ τὸ ἄρθρο «ἀνοίγουν τὴν πόρτα στὴν ἀγιαστούρα τοῦ ρασοφόρου» ὡς ἀντιπροσωπευτικὸ ἔργο τῆς ῥοπῆς αὐτῆς βλέπομε νὰ παρουσιάζεται ἡ «Τριλογία τοῦ Πνεύματος» τοῦ κ. Ε. Π. Παπανοῦτσου (!!) Μὰ γιὰ τὸ Θεὸ τί ἐπιπολαιότητα εἶναι αὐτή; Ἐπιτρέπεται σὲ κριτικούς ποὺ ἔχουν καὶ ἀξιῶσεις νὰ μιλοῦν καὶ νὰ κρίνουν τόσο ἄστοχα.

Μόνου ἂν δὲν τῶχει ἀνοίξει κανεὶς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παπανοῦτσου μπορεῖ νὰ κάνει μιὰ τόσο ογκώδη γκάφα.

Τί λέτε κ. Γληνέ;

• **«Libre»** διμνηνο γαλλικὸ περιοδικό, Montpellier.

Ἐλάβαμε τὰ τεῦχη 31 Δεκεμβρίου, 15 Ἰανουαρίου καὶ 31 Ἰανουαρίου τῆς «**Semaine Egyptienne**» τοῦ Καίρου. Σημειώομε γαλλικὴ μετάφραση τοῦ ποιήματος τοῦ Καβάφη «Θυμῆσου Σῶμα», διήγημα τῆς κ. Σκαναβῆ, ἄρθρο τοῦ κ. Φοῖβου Ἀνατολέα γιὰ τὸν νεαρὸ ζωγράφου Δῆμο (μὲ σχέδια τοῦ τελευταίου), σημειώματα (μὲ εἰκόνες) γιὰ τὸν Καλμουχο, γιὰ τὸν Παπαδημητρίου, καὶ γιὰ τὸν Φ. Ἀνατολέα, φωτογραφίες τοῦ διαπρεποῦς δημοσιογράφου Σ. Λιάτση, καὶ τοῦ ζωγράφου Λίτσα.

Τὰ τεῦχη περιέχουν ἐπίσης ἀξιοπρόσθετη συνεργασία τῆς Yvonne Lœufer, τοῦ Ριβιέρ καὶ τοῦ Finbert.

• **«Journal des Hellènes»** ἡμερησίς Παρίσι. Στὸ φύλλο τῆς 30 Δεκεμβρίου διαβάζομε ἀνταπόκριση ἐκ Βαρκελώνης σχετικῶς μὲ τὴν ἴδρυσή σὶὸ ἐκεῖ Πανεπιστήμιου ἔδρας νεοελληνικῆς γλώσσας καὶ φιλολογίας.

"Cinégraphie Journal". Με ύλη ενδιαφέρουσα πάντοτε, το γαλλόγλωσσο αυτό εβδομαδιαίο περιοδικό της πόλης μας κυκλοφορεί κάθε Πέμπτη. Στις 20 Δεκεμβρίου έβγαλε ένα πολύ καλό εικονογραφημένο Χριστουγεννιάτικο τεύχος μ' επίκαιρα άρθρα, και με στίχους του κ. Πατρής Άλβερ και του κ. Léon Berthant.

"Ο "Αιθιοπικός Κόσμος", έφημερίδα, Άδης Άμπάμπα. Με πολλές ειδήσεις των εκκλησιαστικών και κοινοτικών πραγμάτων του Έλληνισμού της Άβυσσηνίας. Δημοσιεύει ένα ώραιο λόγο του Μητροπολίτου Άξιώμης. Διαβάζομε μερικές γραμμές, στο φύλλο 5 Ίανουαρίου για την ελληνική καλλιτεχνική κίνηση της Άδδης Άμπάμπα, την άφιξη εκεί των ήθοποιών Θ. και Α. Νέζεε.

"Αρκαδία". Έβδομαδιαία Έλληνική έφημερίδα του Σικάγου.

"Νέα Ήχώ" έφημερίδα Πόρτ-Σάιτ.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΑ "ΓΡΑΜΜΑΤΑ" οργάνωσαν με έπιτυχία στις 13 Ίανουαρίου— Αϊθουσα Έλληνικής Λέσχης — έκθεση του γνωστού Άλεξανδρινού ζωγράφου κ. Δ. Λίτσα.

Είναι χρόνια πού δέν είχαμε δει έργασία συγκεντρωμένη του καλλιτέχνη και το κοινό έδειξε πολύ ένδιαφέρον για την έκθεσή του.

Τά έργα πού είδαμε δέ μπορούμε να τά χαρακτηρίσομε γενικά ως τεχνοτροπία, γιατί ή έκθεση συγκέντρωνε δουλειά διάφορων εποχών, και ως είναι φυσικό ό κ. Λίτσας μετά σειρά έτών θά άλλαξε και άντιλήψεις στην τέχνη του και τρόπο εκτέλεσης.

Τά τελευταία του κομμάτια μās άρεσαν βέβαια περισσότερο, θά προτιμούσαμε δέ να βλέπαμε λιγώτερα έργα και ν' άποκλειότανε ή παλιά παραγωγή του ζωγράφου την όποία δέν θά πωράδεχεται πιά και ό ίδιος, μιá και προχωρεί πρós τις νεώτερες τάσεις.

Ό κ. Λίτσας πού κατέχει καλά την τεχνική θά θέλαμε νάταν πúο θαρραλέος στη δουλειά του, να καταπιαιότανε με μεγαλύτερους πίνακες πού να δείχνουν τη δύναμη του ταλέντου του.

Τò χρώμα του κ. Λίτσα μās άρέσει, είναι βαλμένο με φινέτσα κι άρμονικότητα σε συνδυασμό με το καλό του σχέδιο.

Η Μουζάχρα (άριθ. 34) και οι Άράπηδες (άριθ. 56) ξεχώριζαν μές στην Έκθεση. Τò πρώτο χαρακτηρίζει πολύ καλά το συγκυχημένο άνθρωπομάζεμα της Αιγυπτιακής διαδήλωσης χωρίς περιττές λεπτομέρειες· τò άλλο μās δίνει δυó γερά ζωγραφισμένες άράπικες φυσιογνωμίες μ' έκφραση έντονη και μοντέρνα τεχνοτροπία.

Πολύ καλό κομμάτι σε σχέδιο ήταν και ό άριθ. 67 "Είσοδος Τζαμού".

Ό κ. Λίτσας πούχει πολύ μελετήσει την αιγυπτιακή φύση μās έδωσε μιάν άρτια σε χρωματική κλίμακα άλεξανδρινή δύση με τόν άριθ. 38.

Οί άριθ. 151 και 152 — μελέτες σε κίτρινο και ρόζ χρώμα δίνανε μιάν αισθητική εύχάριστη έντύπωση χωρίς να ίκανοποιούν άπτην άποψη χτισίματος και όγκων.

Η πόρτα του "άράπικου σπητιού" μās άρεσε. Ό άριθ. 26 μιá μελέτη καλά σχεδιασμένη. Τò "Οrage" ένα ώραιο έργο με τò μοντέρνο του φόντο. Τò σούρουπο (άριθ. 5) πολύ καλά στυλιζαρισμένα δέντρα με κυριαρχικό πράσινο χρώμα. Χαρακτηριστικό του αιγυπτιακού πρωϊού τò τοπίο 50.

Ο κ ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ είχε την καλή έμπνευση να παρουσιάσει συγκεντρωμένη τη ζωγραφική του έργασία εκθέτοντας άπτις 5 ως τις 16 Φεβρουαρίου — στού «Paul» — 54 πολύ ένδιαφέρουσες έλαιογραφίες και καμμιά εικοσιπενταριά ώραιοι dessins.

Ό κ. Άναστασιάδης έχει γερή ζωγραφική μόρφωση ή ελλιπρκινής άγάπη του πρós την τέχνη μās είναι πολύ συμπαθητική. Άπό καιρό εργάζεται χωρίς θόρυβο, εύσυνειδητα και με ταλέντο. Τά έργα πού είδαμε στην έκθεσή του ίδιως τά τελευταία έχουν πολλά ζωγραφικά προτερήματα. Σχέδιο μελετημένο, χρώμα κυλολοβαλμένο· έπιτυχημένο διάχυτο φώς.

Τά πορτραίτα του καλλιτέχνη πού και άλλη φορά είχαμε ξεχωρίσει σε όμαδική έκθεση, έχουν έσωτερικότητα και γερό σχεδιασμα.

Ό άριθ. 12 (Ναός του Λούξορ) είναι πολύ άξιοσημείωτο κομμάτι. Οί βάρκες στο κανάλι (άριθ. 14) μ' έντεχνο σχέδιο. Ό άριθ. 41 ένα χαρακτηρισμένο κεφάλι βεδουίνας. Ξεχωρίζομε έπίσης τόν άριθ. 5 (Luxor) και τούς άριθ. 21 και 23 πού μās άρεσαν πολύ.

Τά dessins του μās έκαμαν ιδιαίτερη έντύπωση, πρú πάντων οί άριθ. 57, 58, 65, 67 και 70.

Ἡ ἐκθεση τοῦ κ. Ἀναστασιάδη ἔλκισε μεγάλο ἀριθμὸ ἐπισκεπτῶν καὶ ὅλα σχεδὸν τὰ ἔργα διατέθηκαν.

ΣΤΙΣ 28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ φίλοι τοῦ Νίκου Γριμάλδη — λόγιοι καὶ ἐπιστήμονες — πήγανε στὸν τάφο του λουλουδία. Εἶχανε κλείσει οἱ σαράντα μέρες ἀπὸ θάνατό του. Ὁ διαπρεπὴς συγγραφέας Α. Λεοντιῆς ἐκφώνησε ἕναν ὠραῖο καὶ συγκινητικὸ λόγο, ἀπὸν ὁποῖο παραθέτομε μερικὲς γραμμές :

Τὸ θέμα τῆς πλάκας μὲ τ' ὄνομά σου, καὶ τὸ καντόλι ποῦ ἀνάβεται τακτικά καὶ μὲ πόνο ἀπὸ ἓνα πολυφίλητο γιὰ σένα χέρι, τὰ πρόσκαιρα αὐτὰ σύμβολα τῆς ζωῆς ποῦ ἔσβυσε, μεταφέρουν τὴν σκέψι μου πίσω, στὰ χρόνια ποῦ ἔζησες, ποῦ πάλαιψες, ποῦ πάσχισες νὰ ἐπιτύχεις τὸν ἰδανικὸ κόσμον, τὴν μοναδικὴ λαχτάρα, καὶ τὸ μοναδικὸ σκοπὸ τοῦ ταξιδιοῦ σου στὴ γῆ.

“Τὸ ὄραμα τῆς πάλης σου, μὲ κάνει νὰ ὑποκλιθῶ μὲ σεβασμὸ, μπροστὰ στὰ σύμβολα ποῦ κάτω τους ρίχτηκεν ἡ θαλασσοδαρμένη σου βράκα, καὶ παραδόθηκε στὸν ἀδυσώπητο νόμον.

Μέσα σ' αὐτὴν ταξίδεψες γιὰ νὰ φθάσεις πολλές φορές σὲ χῶρες ἀνυδρες, δίχως νὰ μαραθῆι τὸ χαμόγελό σου, δίχως νὰ σβύσει ἡ λαχτάρα τοῦ καλοῦ ἀπὸ τὴν καρδιά σου.....

Νίκο Γριμάλδη, σοῦ λέω ἐξ ὀνόματος ὅλων μας ὅτι ἡ ἐκτίμησις ποῦ τρέψαμε γιὰ σένα, γιγαντώθηκεν ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ σὲ χάσαμε, ὅτι θὰ κρατήσουμε ζωντανὴ τὴν ἀνάμνησί σου καὶ στὴν καρδιά καὶ στὴν σκέψι μας, καὶ θὰ ξεχνοῦμε κῶποτε ὅτι ἔχεις φύγει γιὰ πάντα, ὅπως θὰ τὸ ξεχνοῦσαμε ἴσως καὶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν... ἂν δὲν μᾶς τὸ θύμιζαν, ἀλλοίμονο!... τὰ σύμβολα κείνα τῆς ζωῆς ποῦ ἔσβυσε... ὁ σταυρὸς, τὸ καντόλι καὶ ἡ πλάκα μὲ τ' ὄνομά σου...»

ΤΟ ΒΡΑΔΥ (23 Ἰανουαρίου) σὲ στενὸ κύκλον λογίων καὶ καλλιτεχνῶν — στὸ σαλόνι τῆς Ἀλεξανδρινῆς Τέχνης — διαβάστηκε ἀπὸν συνεργάτη μας κ. Γ. Πιερίδη τὸ ὠραῖο διήγημά του “Ἀναστηλωτῆς” ἀπὸν δευτέρου τόμον τῶν διηγημάτων του «Σωτήρες» ποῦ κυκλοφορεῖ σὲ λίγο.

ΣΤΙΣ 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, ἀνοίξε σὴν Ἀθήνα — Αἴθουσα Στρατηγοπούλου — ἡ ἐκθεση ζωγραφικῆς τῶν γνωστῶν καλλιτεχνῶν Γιάννη Μηταράκη καὶ Ἀριστείδη Παπαγεωργίου. Ἀπίς κρίσεις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου θὰ ἀναδημοσιεύομε στὸ ἐρχόμενον τεῦχος.